

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**LİBYA GHADAMES GELENEKSEL ÖZEL GÜN
KADIN GİYİM KÜLTÜRÜNÜN İNCELENMESİ**

ABTİSAM ELFACI

MODA TASARIMI ANABİLİM DALI

OCAK 2018

**LİBYA GHADAMES GELENEKSEL ÖZEL GÜN KADIN GİYİM
KÜLTÜRÜNÜN İNCELENMESİ**

Abtisam ELFACİ

Prof. Dr. Fatma ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MODA TASARIMI ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

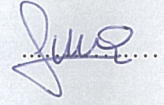
KASIM 2017

Abtisam ELFACI'nin tarafından hazırlanan "Libya Geleneksel Özel Gün Kadın Giyim Kültürünün İncelenmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Moda Tasarımı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma ÖZTÜRK

Moda Tasarımı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Songül KURU

Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, Atılım Üniversitesi

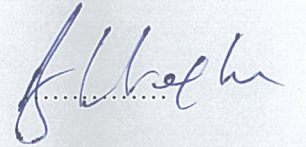
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Doç. Dr. Birsen ÇİLEROĞLU

Moda Tasarımı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 19/01/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Abtisam ELFACİ

19/01/2018

LİBYA GHADAMES GELENEKSEL ÖZEL GÜN KADIN GİYİM KÜLTÜRÜNÜN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Abtisam ELFACİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Ocak 2018

ÖZET

Giyim, ülkelerin sosyal statüsünü, örf, adet ve geleneklerini, mirasını ifade eden en hayırlı lisanıdır. Geleneksel giyimlerin çok yönlü halk folklor materyalleri olduğunu söylersek abartmamış oluruz. Bunlar insan hayatı boyunca gereksinim duyduğu obje ve ritüellerdir. Birçok toplumsal, ekonomik, kültürel göstergeler hakkında çıkarımda bulunur. Giyen kişinin mensup olduğu toplumsal tabaka ve konumu, mesleği, cinsiyeti, yaşı hakkında bilgi sahibi olunmaktadır. Geleneksel giyimler farklı kuşaklarla kullanılıp aktarılan en önemli materyalleri ortaya çıkarmaktadır. Renkleri ve şekilleri her ne kadar farklı olsa da milletin geçirmiş olduğu dönemler, gelenek ve görenekler, farklı hayat tarzı kumaş üzerinde nakş edilip, aktarılmaktadır. Orijinallik; kültürel mirasa dönmeyi ve aktarılan mirasın hedeflenip onların bilinçli araştırılması ile istifade edilmesinde saklıdır.

Araştırmada, Libya'nın Ghadames şehrinde kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam örneklerinden, beş adet geleneksel giyimini, on üç adet giyim parçalarını ve on dokuz adet geleneksel aksesuarı incelenmiştir.

Üste giyimler ve aksesuarlar incelenerek; giyim kuşamlarda, kullanılan malzemeler, kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri ve süsleme özellikleri açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Ayrıca giyimlerin resimlerine yer verilip, teknik çizimleri yapılarak 1/5 ölçekle kalıp çizimleri hazırlanmıştır.

Bilim Kodu : 406.7.020

Anahtar Kelimeler : Libya, Ghadames, Geleneksel, Özel gün, Giyim, Kültür.

Sayfa Adedi : 113

Danışman : Prof. Dr. Fatma ÖZTÜRK

LIBYA ANALYSIS OF GHADAMES TRADITIONAL SPECIAL DAY WOMAN
CLOTHING CULTURE

(Master Thesis)

Abtisam ELFACI

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF FINE ARTS

January 2018

ABSTRACT

Clothing is the most beneficial language that expresses the country's social status, morals, customs and traditions. We would not exaggerate if we say that traditional clothing is a versatile folklore material. These are the objects and rituals that people need throughout their lives. It draws conclusions about many social, economic and cultural indicators. Information is gained about the social layer and position in the society, the occupation, gender, age of the person wearing it. Traditional clothing reveals the most important materials used and conveyed by different generations. Although the colors and shapes are different, the periods, traditions and customs that the nation has spent are embroidered on different life style fabrics. Originality; cultural heritage is preserved in the way it is benefited by the conscious exploration of the goals of the heritage and the return. Originality; cultural heritage is preserved in its return and the heritage that is transmitted is being exploited through conscious exploration of the targets to be targeted.

By studying apparel and accessories; clothing, fabric, color, mold, cut, pattern, sewing techniques and decoration properties were evaluated. In addition, photographs of clothes were given, technical drawings were made and drawings of molds were prepared with 1/5 scale. In this study, five traditional clothing, thirteen clothing items and nineteen traditional accessories were examined from traditional women's dresses used in, Libya.

Science Code : 406.7.020

Key Words : Libya, Ghadames, Traditional, Special day, Clothing, Culture.

Number of Pages : 113

Advisor : Prof. Dr. Fatma ÖZTÜRK

TEŞEKKÜR

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Moda Tasarımı Bölümü Yüksek Lisans Tez çalışması olarak hazırlanan bu araştırmada Ghadames şehri Geleneksel Giyim-Kuşam Kültürünün günümüze kadar gelen giyim, takı ve baş süslemelerinin gelecek nesillere aktarılması ve Ghadames kültürüne katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu araştırma topluma özgü günlerindeki Ghadames şehrindeki Libya kadınına ele almaktadır. Araştırma beş ana bölümü içermektedir. İlk bölüm; giriş, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, amaç, önem, sayıtlar sınırlılıklar ve tanımları kapsamakta olup, ikinci bölümde, giyim-kuşam ile ilgili literatür bilgileri, giyim kuşamın kültürel ve tarihsel gelişim süreci, Ghadames şehri hakkında kısa bir bakış ele alınmış olup, ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Üçüncü bölüm; yöntem, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama teknikleri ve verilerin analizi ve yorumlanması hakkında ele alınmıştır. Dördüncü bölümde bulgular, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Değerli yardımlarından ve yönlendirmelerinden dolayı en içten teşekkürlerimi, saygılarımı, sevgimi tüm güzel duygularla birlikte danışmanım Prof. Dr. Fatma Öztürk'e sunmak bana şeref vermektedir. Kendisinin, şu anki haliyle ortaya çıkan bu araştırmanın her bir adımında büyük etkisi bulunmaktadır. Saygı değer tahkim komitesi üyeleri olan hocalarıma tezi kabul edip şereflelendirdikleri için teşekkürlerimi iletiyorum.

Ghadames şehri geleneksel giyim ve takıları hakkında tüm bilgileri elde edebilmek için; Ghadames giyim ve takıları temin etmeye yardımcı olan ve klasik giyim giyme döneminde yaşamış olan hanımefendilerle röportaj yapma olanağını sağlayan Abaq Ghadames mirası cemiyeti sahibi Zeynep Doğa hanıma da buradan teşekkürlerimi iletiyorum. Değerli babam, sevgili annem ve kardeşlerime Türkiye'deki öğrenim süresi boyunca beni destekleyip teşvik ettikleri için sonsuz en içten teşekkür ve saygılarımı iletiyorum. Türkiye'deki öğrenim süresi boyunca bana sağlamış olduğu destekten ve ihtiyaç duyduğum tüm bilgilerden dolayı dostlarıma özellikle de İnas, Hanan, Kerime, Leyla ve Fathia'ya muhabbet, saygı ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca tezimi tamamlamada bana yardım elini uzatan herkese teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
RESİMLERİN LİSTESİ	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Problem cümlesi.....	3
1.1.2. Alt problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Eski Dünya Giyim Tarihine Genel Bir Bakış.....	7
2.1.1. Eski Yunan giyimi	8
2.1.2. Eski Roma giyim	9
2.1.3. Eski Osmanlı giyim	11
2.1.4. Libya geleneksel giyim tarihi	12
2.2. Bir Kavram Olarak Giyim-Kuşam ve Yaklaşımlar	13
2.2.1. Giyim kuşama genel bir bakış	13
2.2.2. Giyim kuşamı etkileyen faktörler	14

2.3. Giyim ve Geleneksel Giyimlerin Ortaya Çıkışı	16
2.3.1. Giyimın işlevleri	17
2.4. Ghadames Şehri Hakkında Kısa Bir Bakış.....	17
2.4.1. Coğrafi ve tarihi özellikleri.....	18
2.4.2. Libya'da geleneksel giyim	19
2.5. İlgili Araştırmalar	20
3. YÖNTEM	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Evren ve Örneklem.....	23
3.3. Veri Toplama Teknikleri	24
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	24
4. BULGULAR VE YORUMLAR	27
4.1. Ghadames Şehrinde Evlilik Kutlamaları ve Adetleri.....	27
4.1.1. Cuma günü "Asıf Nsivednaval".....	27
4.1.2. Cumartesi günü "Asıf Nefrrn".....	28
4.1.3. Pazar günü "Teci Gilit".....	28
4.1.4. Salı günü "Morina".....	29
4.1.5. Çarşamba günü "Afez Nalmudu"	29
4.1.6. Perşembe günü (Asıf Nellen)	30
4.1.7. Perşembe günü "Asıf Nazerras".....	30
4.1.8. Cuma günü "Valimah".....	31
4.1.9. Cumartesi günü "Tazifit"	31
4.2. Ghadames Kadınlarının Geleneksel Giyimleri.....	32
4.2.1. Sefsari geleneksel giyim inceleme formu	34
4.2.2. İzarrfradri geleneksel giyim inceleme formu.....	37
4.2.3. Edafes Nalharir geleneksel giyim inceleme formu.....	45

4.2.4. Edafes Nasodan geleneksel giyim inceleme formu	53
4.2.5. Ardi geleneksel giyim inceleme formu	61
4.3. Ghadames Kadınlarının Geleneksel Takı Çeşitleri.....	69
4.3.1. Qarmoun geleneksel aksesuarlar inceleme formu	70
4.3.2. Qarmoun Yesracin geleneksel aksesuarlar inceleme formu	72
4.3.3. Jellabe geleneksel aksesuarlar inceleme formu	74
4.3.4. Kharras geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	76
4.3.5. Edlayil geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	78
4.3.6. Tezrira Nağif geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	80
4.3.7. Ansisi geleneksel aksesuarlar inceleme formu	82
4.3.8. Asaba geleneksel aksesuarlar inceleme formu	84
4.3.9. Tezrira geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	86
4.3.10. Allicam geleneksel aksesuarlar inceleme formu	88
4.3.11. Gelada geleneksel aksesuarlar inceleme formu	90
4.3.12. Mercan geleneksel aksesuarlar inceleme formu	92
4.3.13. Khalal geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	94
4.3.14. Teşhalet geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	96
4.3.15. Tehdedet geleneksel aksesuarlar inceleme formu	97
4.3.16. Tadhafut geleneksel aksesuarlar inceleme formu	98
4.3.17. Telik geleneksel aksesuarlar inceleme formu	99
4.3.18. Tekris geleneksel aksesuarlar inceleme formu	101
4.3.19. Asnifiz geleneksel aksesuarlar inceleme formu.....	103
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
5.1. Sonuç	105
5.2. Öneriler.....	106

KAYNAKLAR	109
ÖZGEÇMİŞ	113

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Herculanium'dan dans eden kız figürü, Naples (F. Boucher).	9
Resim 2.2. Başını toga ile örtmüş İmparator Augustus, M.Ö.I. yy: (F. Boucher).	10
Resim 2.3. Prima Porta'da bulunmuş Augustus'un heykel,M.S. 14 (M. Lindinger)..	10
Resim 2.4. Batılılaşma sürecinde, ferace, görünen Osmanlı kadını.....	12
Resim 2.5. Ghadames ilinin coğrafi konumu.....	18
Resim 4.1. Ghadames geleneksel giyimleri görünümü.....	29
Resim 4.2. Sefsari ön ve arkadan görünümü	34
Resim 4.3. Sefsari görünümü	35
Resim 4.4. İzarrfradri ön ve arkadan görünümü	37
Resim 4.5. Takmes ön ve arkadan görünümü	38
Resim 4.6. Makaddel Zkeğa görünümü	41
Resim 4.7. İzarrfradi görünümü	43
Resim 4.8. Edafes Nalharir ön ve arkadan görünümü	45
Resim 4.9. Takmes Nadias ön ve arkadan görünümü.....	46
Resim 4.10. Makaddel Arğan görünümü	49
Resim 4.11. Edafes Nalharir görünümü	51
Resim 4.12. Edafes Nasodan ön ve arkadan görünümü.....	53
Resim 4.13.Topoşıit ön ve arkadan görünümü	54
Resim 4.14. Magddel Zikeğa görünümü.....	57
Resim 4.15. Edafes Nasodan görünümü	59
Resim 4.16. Ardi görünümü.....	61
Resim 4.17. Tekmas ön ve arkadan görünümü	62
Resim 4.18. Magddel Zikeğa görünümü.....	65
Resim 4.19. Ardi görünümü.....	67

Resim 4.20. Ghadames geleneksel kullanılan takı çeşitleri görünümü.....	69
Resim 4.21. Qarmoun görünümü	70
Resim 4.22. Qarmoun Yesracin görünümü.....	72
Resim 4.23. Jellabe görünümü	74
Resim 4.24. Kharras görünümü	76
Resim 4.25. Edlayil görünümü	78
Resim 4.26. Tezrira Nağıf görünümü	80
Resim 4.27. Ansisi görünümü.....	82
Resim 4.28. Asaba görünümü	84
Resim 4.29. Tezrira görünümü	86
Resim 4.30. Allicam görünümü	88
Resim 4.31. Gelada görünümü.....	90
Resim 4.32. Mercan görünümü.....	92
Resim 4.33. Khalal görünümü	94
Resim 4.34. Teşhalet görünümü	96
Resim 4.35. Tehdedet görünümü	97
Resim 4.36. Tadhafut görünümü.....	98
Resim 4.37. Telik görünümü.....	99
Resim 4.38. Tekris görünümü.....	101
Resim 4.39. Asnifiz görünümü	103

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 4.1. Takmes ön ve arka kalıp çizim.	38
Şekil 4.2. Takmes ön teknik çizim	40
Şekil 4.3. Takmes arka teknik çizim.	40
Şekil 4.4. Takmes Nadias ön ve arka kalıp çizim.	46
Şekil 4.5. Takmes Nadias ön teknik çizim.....	48
Şekil 4.6. Takmes Nadias arka teknik çizim.....	48
Şekil 4.7. Topoşit ön ve arka kalıp çizim.....	54
Şekil 4.8. Topoşit ön teknik çizim	56
Şekil 4.9. Topoşit arka teknik çizim	56
Şekil 4.10. Tekmas ön ve arka kalıp çizim... ..	62
Şekil 4.11. Takmes ön teknik çizim.....	64
Şekil 4.12. Takmes arka teknik çizim	64

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi açıklanarak sayıtlar ve sınırlılıkları belirlemiş araştırmayla ilişkili tanımlar açıklanmıştır.

İlk çağlarda insanlar sadece kar, yağmur, soğuk, sıcak gibi tabiatın değişik etkilerinden korunmak için giyinirlerdi. Giyinmelerinin amacı, bu anlamda ihtiyaçlarının giderilmesiydi. Giyimin diğer bir çıkış noktası da örtünmektir (Gürsoy, 2010, s. 46).

İlkel devirlerde vücutları örtmek amacıyla ve soğuktan korunmak amacıyla kürk ve hayvan postlarından yapılan giyimler giyilmiştir. Sıcak bölgelerde soyulmuş ağaç kabuğu lifleri kullanılmıştır. Daha sonra giyimlerde çeşitli bitki kabuklarından pililer yapılmıştır (Dereboy, 2004, s. 9).

Giyim-Kuşam örtünmek ve doğa koşullarından korunmak amacı ve süslenmek duygusuyla ortaya çıkmıştır. Kaynaklara göre medeniyetin ve teknolojinin ilerlemesi sonucunda toplumların gelenek-göreneklere göre değişiklikler göstermiştir.

Kaynaklardan edinilen bilgilere göre eski bir olgu olan giyim kuşam insanoğlunun sürekli yenilikler keşfetmesi ile birlikte gelişerek ve değişerek günümüze kadar gelmiştir (Öztürk, 1975, s. 104).

İlk şehir kültürünün görülmesi ile birlikte kadınlar namuslarını korumak amacıyla örtünmeye başlamışlardır. Maden devri ile birlikte ilkel dokumalar kullanılmış ve bunları korunma, örtünme, süslenme amacıyla hazırlanmıştır (Dereboy, 2004, s. 9).

Giyim, “İnsan vücudunu her türlü dış etkenlerden koruyan, her topluluğa özgü olan, zaman, moda, yaş, sosyo-ekonomik durum ve vücut yapısına göre değişiklik gösteren, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmede yardımcı olan ve vücuda estetik bir görünüm kazandıran giyimlerin tümüdür” şeklinde de tanımlanabilir. (Komşuoğlu vd, 1986, s. 1).

Zaman içinde giyim, insan topluluklarını sembolize eder duruma gelmiştir. Her topluluğun veya milletin örf, adet ve inançlarına, yaşam şekillerine, fiziki şartlarına göre farklılık göstermeye başlamıştır. İnsanlar duygu, düşünce ve toplum içerisindeki yaşantılarını giyimlerinde gösterdikleri farklılıklarla ifade etmişlerdir (Pamuk, 2002, s. 10).

Maddi kültür unsurları arasında yer alan giyim-kuşam, köklü Libyalı kültür tarihinin somut izlerini taşır. Giyim-kuşam, aynı zamanda bir milletin zevkini, gelişmişlik seviyesini de ortaya koyar (Kamil, 2001, s. 23).

Yine giyim-kuşam bir milletin tarihi, sosyolojik, siyasal geçmişıyle ilgili ipuçları taşımaktadır (Karataş, 2010, s. 1).

Libya kadını, Libya geleneklerinde oldukça geniş bir role sahiptir. Kadın giyim kültürü, başlıca özelliklerine göre bu geleneklerin etkisi altında başka bölgelerden ayrılmaktadır. Sadece kadınların katıldığı bazı özel günler bulunmaktadır (Kamil, 2001, s. 23).

Bu özel günlerde kullanılan renkler, motifler, malzemeler, aksesuarlar bölgelere göre farklılık göstermektedir. Libya geleneksel kadın giyim kültürü, kullanılan aksesuarların çeşitliliğine dayanmaktadır. Aksesuarlar bu özel günlerde mutlak suretle kullanılan vazgeçilmez parçalardır (Al Diruri, 1974, s. 9).

Bu çalışmada, ilk çağlardan bu yana Libya'da varlığını sürdürdüğü Ghadames sahasında Libyalı giyim-kuşam unsurlarının izleri sürülmeye çalışılmıştır. Ghadames tarihin her döneminde dikkatleri üzerine çeken bir kent olmuştur ve tarih boyunca birçok kereler çeşitli milletlerden misafirleri ağırlamıştır.

Bu düşünceden hareketle yapılan araştırmada, Libya'nın Ghadames şehrinde kullanılan geleneksel kadın giyim kuşam örnekleri beş adet ve on dokuz adet aksesuardır. Üste giyimler ve aksesuar incelenerek; giyim kuşamların, kullanılan malzemeler, kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri ve süsleme özellikleri açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Ayrıca giyimlerin resimlerine yer verilip, teknik çizimleri yapılarak 1/5 ölçekle kalıp çizimleri hazırlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bilimsel ve teknolojik gelişme, uydu kanallarının yaygınlaşması halkların ayırt edici taklitlerinin yok olmasına neden olmuştur. Güney batının ruhu halk sanatları ve farklı kültürleri özellikle de açık ve bariz şekilde değişim unsurunun etkilediği maddi kültürel geleneğin en önemli unsurlarından biri olarak görülen giyimleri ve aksesuarları üzerinde baskı yapmaktadır. Korkulan durum milli kültürün bir kısmının kaybolmasına yol açmasıdır. Bu yüzden, giyim kültürü hakkındaki araştırmanın önemini açıklığa kavuşturmak ve korumaya çalışmak ve ortaya çıkarmak için bu nedenlerin üzerinde durmak gerekmektedir. Geleneksel giyim ve aksesuarları üzerindeki çalışma tarihi kaynaklı olması nedeniyle kültürel bir olgu olup koruma ve belgelemeye ihtiyaç duymaktadır. Geleneksel kadın giyimleri giyim kültürünün bir parçası ve tamamlayıcısı Ghadames şehrinde olup ayırt edici özellik olarak sayılan Libya geleneksel giyimlerinin bir parçasını temsil etmektedir.

1.1.1. Problem cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi "Libya Ghadames Geleneksel Özel Gün Kadın Giyim Kültürünün İncelenmesi" olarak belirlenmiştir.

1.1.2. Alt problemler

- Alt problem 1. Ghadames şehrinde evlilik kutlamaları ve adetleri "Bani vazit kabileleri" nelerdir?
- Alt problem 2. Ghadames'te görülen geleneksel kadın giyiminde kullanılan kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri ve süsleme özellikleri nelerdir?
- Alt problem 3. Libya'nın güney batısında bulunan Ghadames şehrine ait geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan aksesuar özellikleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

- Medeniyetlerin var olması için sanat eserlerinin ve geleneksel el sanatlarının yaşatılmasına araştırılmasına ve tanıtılmasına büyük ihtiyaç vardır. Bu nedenle Ghadames şehri geleneksel giyim-kuşam özelliklerin, Ghadames giyim kültürüne ait unsurları, giyim kuşamdaki aksesuar ve kullanılan motif özelliklerini, kültür zenginliğini ortaya koyarak bu zengin kültür birikiminin incelenip konu ile ilgili diğer bilim dallarına katkıda bulunmayı amaçlamıştır.
- Sosyal yaşantının, kültürel birikimini gelenek-göreneklerini ve duygularını yansıtan geleneksel giyim-kuşamlar yok olma tehlikesi içindedir.
- Bu araştırmanın amacı; Ghadames şehrinde bulunan geleneksel kadın giyimlerinin kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri, süsleme özellikleri ve aksesuar özelliklerini belirlemek. Geleneksel Ghadames el sanatları içerisinde hem görsel hem de düşünsel derinliği olan Ghadames yöresi kadın giyimleri üzerinde yapılan çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Libya, tarih boyunca birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bu kültürlerin, zamanla harmanlanması sonucu oldukça geniş kültürel bir yelpaze meydana gelmiştir. Ancak bu geniş kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacak kaynak oluşturulmasına gereken önem verilmemiştir. Bu nedenle yapılan bu çalışma, kültürel öğelerden biri olan geleneksel kadın giyim kültürü hakkında gelecek nesillere bir kaynak oluşturulması, Libya'nın kültürel kimliğinin zamanla tarihe gömülmesinin önüne geçilmesi ve başka toplumlara tanıtılması bakımından fayda sağlayacaktır. Tarih boyunca çok farklı uygarlıkların yaşadığı ve bu uygarlıkların kültür değerlerini ve ticari değerlerin yansıtan ender topraklardan biri olan Ghadames Libya kültüründe ayrı bir önem taşımaktadır.

Geleneksel halk giyimlerinin tarihi ve bilimsel değer taşıyan unsur olarak; Arap ve Genel Libya Ofisi, geleneksel halk giyimleri alanında etkili araştırmalar yapmaktadır. Bu araştırma, Libya'daki Ghadames şehrindeki eski geleneksel halk kadını giyimlerini tanıtmaya ve araştırma konusuyla ilgili tüm yönlerini belgelerle kanıtlamaya yönelik bir araştırma niteliği taşıması açısından önemlidir.

Ghadames şehri ve ilçelerinde geçmişten günümüze gelmiş olan kadın giyim kuşamının incelenmesi, konuyla ilgili verilerin toplanması kadın giyiminin kullanım amaçlarının belirlenmesi ve yöresel kültür özelliklerinin açıklanması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Kadın giyim kuşamının takılarının kumaşlarının renklerinin süsleme motiflerinin ve nakış tekniklerinin incelenmesi, konu ile ilgili verilerin toplanması giyim ve kuşamlarının kullanım amaçlarının belirlenmesi yöresel kültür özelliklerinin açıklanması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Ghadames yüzyıllardır ticaretin merkezidir. Bu nedenle zengin bir şehirdir. Günümüzde düğün ve kına gecelerinde geleneksel giyim kuşamların bire bir kullanılması nedeniyle yapılan incelemedeki kalıplar, motifler, desen özellikleri, kullanılan kumaşlar ve malzemler, takıların gelecek nesillere aktarımı açısından önem taşıyacaktır. Ghadames halkının gelenekselliğe bağlı olması nedeniyle ananelerimizden olan çeyiz hazırlıklarına ışıktutması nedeniyle önem taşıyacaktır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada,

- Ghadames'teki geleneksel kadın giyim kültürü üzerine belge niteliği taşıyacak bir çalışmadır.
- Ulaşılan geleneksel kadın giyim ve aksesuarlarlasın çalışmanın evrenini oluşturacak nitelikte olduğu sayıtlı ifadesine dönüştür.

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırma Libya'nın güney batısında bulunan Ghadames şehrine ait özel gün geleneksel kadın giyim kültürü üzerine yapılan araştırma sonuçlarıyla sınırlıdır.
- Bu araştırma Libya'nın Ghadames şehirden elde edilen geleneksel kadın giyim ve aksesuarlarına ilişkin bilgiler, süsleme unsurları, teknik ve kalıp çizimleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Altın Misk: Altın ve siyah akik parçalarından oluşmaktadır. Kolye olarak kullanılması için mercan akik de eklenmektedir (Zavy, 2011, s. 101).

Amazighler: Kuzey Afrika'dan Sahra'nın derinliklerine kadar uzanan bölgede bulunan bir halktır tarihçilere göre ise; bu bölgelerin asıl yerlileridir (Şallebi, 1997, s. 59).

Asko: Fildişinden, ceylan boynuzlarından, mermerden veya bazen de plastikten yapılmaktadır. Üst kısmı gümüşle kaplanmaktadır. Nazarlık çeşidi olarak kullanılmaktadır (Kasım, 2001, s. 55).

Kandiller: Kandile veya denizyıldızına benzeyen saf altından bir parçadır (Zavy, 2011, s. 102).

Khamisa: El şeklinde, nazarlık olarak kullanılan gümüşten yapılan bir aksesuardır (Zavy, 2011, s. 101).

Lirat: Üzerinde (Allahu) celle celalahunun isminin yazdığı daire şeklinde altın parçadır (Kasım, 2001, s. 55).

Nol: Uzunluğu altı metre ve genişliği dört metre olan, kumaş dokumacılığında kullanılan ahsaptan bir tür el dokuma tezgâhıdır (El Mghrebi, 2001, s. 101).

Qattouf: Yumurta şeklinde, kırmızı ve beyaz taşlarla süslü altın parçadır (Zavy, 2011, s. 102).

Seltet Ansisi: Üzerinde altın parçalarının dizili olduğu siyah renkte kaşmir kumaşından yapılan banttır (Zavy, 2011, s. 102).

Talin: El ile yapılan işlemlerle kaplı piramit şeklindeki saf altın parçasıdır. Alt kısmından altın zincir kümesi sarkmaktadır (El Mghrebi, 2001, s. 101).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuş ve araştırma ile ilgili bazı yayınlardan giyim-kuşam ve Ghadames şehrin coğrafi durumu ile ilgili bazı kaynaklara değinilmiştir.

2.1. Eski Dünya Giyim Tarihine Genel Bir Bakış

İnsanoğlunun geçmişine bakıldığında tam olarak hangi sebeplerden dolayı giyinmeye başladığı kestirilememektedir. Giyim tarihin ilk evrelerinden bugüne kadar pek çok değişiklikler göstermiştir.

İnsanlık tarihinde giyim kullanımının hangi dönemde başladığı bilinmemekle beraber en erken dönemlerde insanların avladıkları hayvanların postlarından yapılmış giyimler kullandıkları varsayılır (Ökse, 2008, s. 1).

Hayvan postlarına sarılan ilk insanlar yeryüzünde çoğalmaya başlamışlardır. İlkel halde olsa bile insanlar bir araya gelip toplu halde yaşamaya başlamaları, onların duygu ve düşüncelerinde yavaş yavaş gelişmeye yol açmıştır ve böylece insan, toplumlarının hayvan topluluklarından farkları anlaşılmış, insanlarda utanma hissi uyanmış ve bu hissin kültür ve uygarlık seviyesine paralel olarak değişmesi giyimi sosyal bir ihtiyaç haline getirmiştir (Günay, 1986, s. 101).

Giyim ve süs eşyaları Orta Paleolitik Dönemde kullanılmaktaydı. Süslenmek için çeşitli deniz kabukları ve kemiklerden yapılmış boncuklar kullanıldığına arkeolojik bulgular ışığında şahit olmaktayız (Kaiser, 1985, s. 29).

Konuyla ilgili ilginç ve açıklama getirmesi göç olan bir olgu da insanın hangi sebeple giyinmeye başladığını açıklayabilmektir. Örtünme ya da utanma içgüdüğü ile busoruyu cevaplamak oldukça sıkıntılıdır. Çünkü Eskimoların dışarıda ve ev içinde aile ortamında çıplak gezmeleri bu tezi çıkmaza sokmaktadır. Başka bir görüş ise aile kavramı ve ailenin bir arada yaşaması ile çıkmış ise bugün klanlar halinde yaşayan ilkeller ve yine Eskimoların durumu bu teze de soru işaretleri getirmektedir (Tezcan, 1983, s. 255).

Giyimle ilgili çeşitli görüşler vardır: kötü havalardan korunma, süslenme, büyüsel inançlar, utanma duygusu. Bu görüşlerin hepsinde de derece derece gerçek payı vardır ancak en geçerli olanı hayvanlarda ve süslenme etkenleridir. Çünkü dışarıda çok sıkı bir şekilde giyinen Eskimolar, kulübelerinin içinde çıplak dolaşabilmektedir (Örne, 1971, s. 95).

Giyim-kuşam, insanoğlunun kültürel gelişim ve yaşam sürecinde, kökenin dekoruma amaçlı olmasına karşın, gelişim sürecinde geniş kültürel işlevler olgudur. Ekolojik koşulların toplumsal ve kişisel değer yargılarının törelerin kültürel ve ekonomik koşulların biçimlendirdiği önemli kültürel öge ve aynı zamanda da kültürün bir taşıyıcısıdır (Erden, 1998, s. 6).

2.1.1. Eski Yunan giyim

Helenistik Yunan dünyasında genelde uzun kumaşlar üretmemişlerdir. Çoğu zaman sadece bir giyime yetecek miktarda kumaş dokumuşlardır (Salman, 2013, s. 11).

Yunan toplumunda giyilen başlıca temel giyim türleri khiton, himasyon, chlamys, peplos olarak adlandırılmışlardır. Bu giyim türlerinden bazıları kadın ve erkekler tarafından ortak bir kullanım özelliğine sahiptir. Sol omuz üzerine drapelendirilmiş sağ kolun ise açıkta bırakıldığı khiton, dikdörtgen bir biçime sahiptir (Nasır, 2010, 112).

Yunanlılarda olduğu gibi, vücut giyime hâkim değildir, belden dize kadar dar, aşağısı geniştir. Erkekler kısa pantolon giymişlerdir. Belde görülen kalın korseler yelek sanısını verecek tarzdadır. Girit sanatında renk seçimine önem verilmiştir (Tizer ve Sapmaz, 1965, s. 16).

Yunan kültürü, geniş bir zaman dilimi içerisinde Türk devletleriyle çağdaş bir ulus olarak karşımıza çıkar. Antik Yunan giyimlerinde kıvrım önemli bir rol oynar. Bu kıvrımı en gösteren giyim khiton'dur (Salman, 2013, s. 11).

Kadınların temel giyimi olarak bilinen "peplos" ise tuniği andıran görünümüyle Yunan akımının sadeliğini özümleyerek kullanılan bir başka giyim türü olmuştur (Nasır, 2010, s. 112).

Bu resimde görülen kadın peplosu, yünden olabileceği tahmin edilen en iyi örneklerden biridir. Khiton ise dikdörtgen kumaştan yapılmakta olup iki kenarının birbirine dikilmesiyle meydana gelen, dipsiz bir çuvala benzeyen ve himation veya khlainanın altına giyilen kadın ve erkeklerin kullandığı bir giyimdir.

Resim 2.1. Herculanium'dan dans eden kız figürü, Naples (F. Boucher) (Salman, 2013, s. 12).

Khlamys adı verilen giysi türü ise, süvari veya askerlerin üzerlerine giydikleri yünden palto pelerindir. Himation ise kalın ve uzun bir pelerin biçiminde, hem erkeklerin hem de kadınların giydiği bir Antik Yunan giyimidir (Salman, 2013, s. 15).

2.1.2. Eski Roma giyim

Roma İmparatorluğu genelde iki grup sosyal sınıfı kapsar. Soylular ve avam sınıfı. Roma kültürü, çevresine çok fazla etki etmiş olmasına rağmen giyim kültürü açısından da kendisi Yunan kültüründen çok fazla etkilenmiştir (Salman, 2013, s. 16).

Mezar freskleri ve pişmiş toprak (Terr - Cotta) heykelciklerden anlaşılıyor ki, bunların giyimleri tünikler ve togalardır. Togaalar sol omuzu dışarda bırakarak sarırlan bir çeşit himasyondur (Tizer ve Sapmaz, 1965, s. 23).

Kızıl savaş pelerini olan paludamentum, cumhuriyet döneminde imparatorlar tarafından kullanılıyordu. Toganın en iyisi; ince yünden dokunan ve eflatun renkli, altın işlemeli olanıydı. Bu tür togalar, asiller tarafından giyiliyordu. Koyu renkli yünden dokunan togalar genelde, esnaf ve fakir halk tarafında kullanılıyordu (Salman, 2013, s. 18).

Resim 2.2. Başını toga ile örtmüş İmparator Augustus, M.Ö.I. yy: (F. Boucher) (Salman, 2013, s. 18).

Resim 2.3. Prima Porta'da bulunmuş Augustus'un heykel (M. Lindinger) (Salman, 2013, s. 18).

Sokak giyimi olan bu togalar doğal renkli kumaşlardan yapılmıştır; yarım daire şeklinde ve giyenin üç misli boyundadır (Tizer ve Sıpmaz, 1965, s. 24).

Önceleri kolsuz iken, daha sonraları yarım kollu ve imparatorluk devrinde uzun kollu olmuştur. Yaşlı kadınlar ise stola adı verilen ayaklara kadar uzanan, etek uçları şeritlerle süslü bir giyim giyerlerdi. Tunika üzerine giyilen peanula; kolsuz olup, başın geçirilmesi için "V" yaka şeklinde açıklığı olan bir giyimdir (Salman, 2013, s. 18).

2.1.3. Eski Osmanlı giyim

Osmanlı giyim kuşamının temelleri ikibin yılından evvele dayanmaktadır. Orta Asya giyim kültürüne uzanan bilgiler doğrultusunda, yaklaşık olarak altı yüzyıl, Osmanlı giyimleri kesim özelliklerinin benzer şekilde devam ettiği görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu her sanat ve zanaatta olduğu gibi giyim kuşamda da 16. yüzyılda en gösterişli dönemini yaşamıştır.

Avrupa modası etkisiyle tamamen değişime uğramıştır. Osmanlı giyim kuşamında yüzyıllar boyunca alt giyim olarak şalvarın, üst giyim olarak iç gömleğinin, entari, kaftan ve hırkalar giyildiği belgelerden anlaşılmaktadır (Nasır, 2010, s. 120).

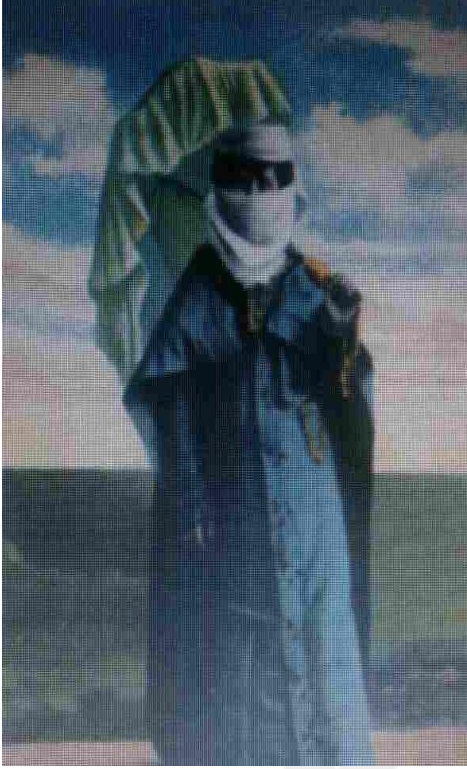
17. yüzyılda ise imparatorluğun ekonomik durumunun gerilemesine eşdeğer olarak dokumaların kalitesi düşmüş ve sonuçta sergilediği görkemini yitirmeye başlamıştır (Demir, 2015, s. 53).

15. yüzyılda Osmanlı sarayı, başkentin (İstanbul'un) giyim modasını yönlendiren bir merkez konumunda ve yaşayanlar gösterişli, pahalı giyimler giyen bir kesim halinde iken Anadolu ve Rumeli'nin köylerindedir (Abunosa, 2006, s. 30).

16. yüzyıl başlarından itibaren kadınlar; sokakgiyimi olarak ferace, yaşmak, peçe kullanmışlardır. Bunlar kışın yünlü, yazın ise ipekli kumaşlardan yapılmıştır.

Osmanlı giyimlerinde bulunan önemli özellik giyimlerin bol dökümlü, örtülü ve uzun olmalarıdır. Kadın giyimleri; şalvar, hırka, gömlek, entari, erkek giyimleri; şalvar, çarık genel olarak kullanılmış ve ayrıca her meslek grubunun kendine ait giyimi de bulunmaktadır.

19. yüzyılda kadınların iş hayatına girmesiyle kıyafetlerde sadelik, rahatlık ve kullanışlılık ön plana çıkmıştır (Demir, 2015, s. 54).

Resim 2.1. Batılılaşma sürecinde, ferace, yaşmak ve şemsiyesiyle görünen Osmanlı kadını (Demir, 2015, s. 53).

2.1.4. Libya geleneksel giyim tarihi

Libya çoğunlukla Arap ırkından oluşan bir ülkedir. Diğer ırklar Amazigh, Türkler, Çerkezler, Romalılar ve Girit adasından gelen Yunanlardır. Bunun yanı sıra Afrika ve Tuareg ve Toubou azınlıkları da bulunmaktadır.

Libya farklı dönemlerde farklı uygarlıklar tarafından yönetilen sömürge olan bir coğrafyaydı. Fenikeliler Yunanlar ve Romalılar gibi (Şener, 2006, s. 230).

Ülkenin asıl yerlileri Berberi (Amazigh) kabilelerdir. Ancak antik çağlardan bu yana ülkeye Fenikeliler, Kartacalılar, Büyük İskender'in orduları, Romalılar, Arap- İslam imparatorluğu ve Osmanlılar hâkim olmuştur (Abunosa, 2006, s. 30).

Antik Yunan döneminde kullanılan giyimlerde katlama yönteminin kullanıldığı bilinmektedir. Erkek ve kadın giyimlerinde kullanılan kumaşın türü farklı olmakla birlikte katlama yöntemi kullanılmaktaydı (Nasır, 2010, s. 11).

Giyimler, dikdörtgen şeklindeki kumaşların vücuda sarılması şeklindeydi. Yün, pamuk ve ipek gibi kumaşların yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. O dönemden günümüze ulaşan "Ride"nin Berberilerden kalan bir parça ya da Yunanlıların ülkeye getirdiği bir giyim mi olduğu net olarak bilinmemektedir. Ancak bazı mağara duvarlarında "Nol" isimli tezgâhailişkin çizimler bulunmaktadır (Alkuni, 2006, s. 210).

İslam'ın fethi ile Libya'da yavaş yavaş istikrar sağlanmıştır. Libya'da farklı dinlere mensup olan kabileler tek bir dinin çatısı altında birleşmiştir. Ülke daha sonra Osmanlı İmparatorluğu yönetimine girmiştir (1551-1912) Osmanlı döneminde Libya bir Türk ailesi olan Garamalli ailesi tarafından yönetilmekteydi. Yüzyıllarca süren bu yönetim altında Garamalli ailesi, Libya'da ve özellikle Trablus'ta sosyal hayat, gelenek görenek ve kültürel anlamda etkili olmuştur (Nasır, 2010, s. 11).

2.2. Bir Kavram Olarak Giyim-Kuşam ve Yaklaşımlar

Giyim kuşam, vücudun bir kısmı ya da tamamını kapsayan her türlü giyim ve aksesuara verilen genel isimdir. Giyim-kuşam, giyim, saç şekilleri, makyaj, aksesuar, başa ve ayağa giyilenlerin tümü demektir.

2.2.1. Giyim kuşama genel bir bakış

Bugüne kadar giyimin ne anlama geldiğine, hangi öğelerden oluştuğuna ve işlevlerinin neler olduğunu açıklamaya dair birçok tanım yapılmıştır.

Giyim, insan vücuduna giyilen parçaların bütününden oluşan takım şeklinde tanımlandırılabilir. Farklı iklim bölgelerine göre giyim türlerinin dağılımı ve hava koşullarındaki değişikliklerle giyilen giyimlerdeki çeşitlenmeler, giyimlerin pratik ve koruyucu işlevlerini göstermektedir (Enginner, 1998, s. 92).

Giyim-kuşam insanoğlunun tabii ihtiyaçlarındandır. Tabiatın sıcağından, soğuğundan ve vahşi hayvanlardan korunma amacıyla örtünme, mahrem yerleri örtme şeklinde ortaya çıkan giyim-kuşam, zamanla süslenmeyi de şap samına alarak hayatın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur (Tan, 1992, s. 11).

İnsanlık tarihinde giyim kullanımının hangi dönemde başladığı bilinmemekle beraber en erken dönemlerde insanların avladıkları hayvanların postlarından yapılmış giyimler kullandıkları varsayılır (Ökse, 2008, s. 1).

Giyim-kuşam ve süslenme kavramlarının sosyo-kültürel yönü göz ardı edilmemelidir. Sosyal, kültürel açıdan giyim toplum ve toplumun estetik değerleri, normlarıyla şekillenen ailenin ortaya çıkışı ile başlayıp daha sonra örtünmenin gelenek haline dönüşmesiyle ilintilidir (Tezcan, 1983, s. 255).

2.2.2. Giyim kuşamı etkileyen faktörler

Korunma İçgüdüsü

İnsanoğlunun ilk giyinme ihtiyacı vücudunun belirli yerlerini örtmek ve doğadan korunmak içgüdüsünden doğmuştur. Bu içgüdü ile giyim, doğa koşullarının uygun olduğu ve bulunabilen malzemelerin korunma süslenme ve örtünme ihtiyacını karşılayacak şekilde kullanılması şeklinde kendini göstermiştir (Turan, 1999, s. 10).

Doğa Koşullarına Uyuma

İnsanoğlu, doğumundan itibaren iklim ve doğa koşulları ile karşı karşıyadır. Savunmasız doğan insanolğu, bu doğa ve iklim koşullarından mutlaka etkilenecektir. Birinci aşamada koruyucuları tarafından korunmuş. Daha sonra birey olarak doğa koşullarına uyuma yollarını bulmuştur. Doğa koşullarından etkilenme iki şekilde olmaktadır. Bunlar;

1. Coğrafi yapısı (ova, yayla, dağlık, çöl v.b).

2. İklim koşullarıdır (Vural, 2000, s. 8).

Bir ülkenin coğrafi yapısının giyime etkisi büyüktür. Sıcak ve kum fırtınalarının hüküm sürdüğü çöl bölgelerinde ki giyim tarzı ile değişik bölgelerdeki giyim tarzı arasında çok fark vardır. Ayrıca iklim koşulları da giyimi etkilemektedir. Örneğin çok yağışlı iklimi olan bir bölge ve kuru iklim sahip bir bölge arasında giyim farkı olacağı açıktır (Turan, 1999, s. 99).

Kültür

Kültür "Toplumda geçerli olan ve gelenek haline gelmiş dil, duygu, düşünce, inanç, sanat, yaşam etkinliklerinin tümü" şeklinde tanımlanabilir (Sever, 1992, s. 20).

Kültürel alanlar da oluşan değişimler giyim olumlu ya da olumsuz etkileyecektir. Örneğin; din adamlarının giyimleri her ülkenin dininde kendine özgüdür. Kimi dinlerin veya felsefi inançların kutsal kitaplarında veya temel kurallarında ona taraf olanların giyimi ile ilgili hükümler yer olmaktadır (Vural, 2000, s. 8).

Fiziksel Çevre

Fiziksel çevre, kaynaklar ve bunların kullanımı giyimi etkileyen bir başka faktördür. Dünya savaşı sırasında Fransızların pamuk ve yün giyim fabrikalarının tahip olması nedeniyle bu fabrikalardan yararlanamayarak, Lyon'daki ipek üretim merkezlerine yönelmeleri, 1927'de iççamasında ipek modasının çıkmasına sebep olan fiziksel çevre ve kaynak kullanıma örnek olmuştur (Turan, 1999, s.11).

Roller ve Statüler

Rol "kişinin toplumsal ilişkilerindeki yeri "statü" toplumdaki saygınlık sıralaması" şeklinde ifade edebilir (Sever, 1992, s. 11).

Toplumsal yaşam içinde insanların üstlendiği görev ve iş bölümüne göre belirli giyim tarzları, biçim ve ölçütleri oluşmuş olup, bu da "üniforma" denilen tek tip giyim kavramını beraberinde getirmiştir (Vural, 2000, s. 8).

Yönetimsel Düzenlemeler

Üniforma biçimlerini saptayan yönetim zaman zaman politik, dinsel veya ekonomik sebeplerle giyim-kuşam ile ilgili yeni düzenlemeler getirmiştir (Turan, 1992, s. 10).

Toplum – Sosyal Çevre Etkileri

Birkaç saniyede edinilen ilk izlenim insanın cinsiyeti, yaşı, işi, ulusu ve toplumdaki yeri, rolü gibi birçok özelliği hakkında yargılar verilmesini sağladığı gibi bu yargıların neredeyse tamamı, giyimine bakılarak anlaşılmaktadır. İyi izlenim bırakmak için dış görünüş güzelleştirilmektedir. Bu da iyi ve doğru giyinmekle olmaktadır (Bayram, 2013, s. 37).

Dinsel Etkiler

Dinsel, insanların giyimlerinin biçimini de geniş ölçüde etkilemişlerdir. Dinsel ibadet yerine getirilirken özel giyim söz konusu olduğu gibi günlük giyimler de dinler tarafından geniş ölçüde etkilenmiştir (Tezcan, 1981, s. 265).

Psikolojik Etkiler

Toplumun parçası olan insanın kişisel bir parçası olarak kabul edilen giyinme, insanların başarılarına, başarısızlıklarına, toplumdaki yerine bağlı olduğunu gösteren önemli bir güçtür (Molla, 2007, s. 7).

Ekonomik Etkiler

İnsanların gereksinimlerini karşılamak için çeşitli kaynakların kullanılmasını inceleyen ekonomi, çok eskilerden günümüze kadar giyimin seçilmesinde ve tercih edilmesinde en önemli etkidir (Sever, 1988, s. 9).

2.3. Giyim ve Geleneksel Giyimlerin Ortaya Çıkışı

Giyim, insanlık tarihinde, bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Doğada yaşayan insan, diğer canlıların aksine, vücudunu doğa şartlarından iklim koşullarından, bitki örtüsü ve hayvanların saldırılarından korumak için, nesnelere ihtiyaç duymuşlardır (Paça, 2015, s. 17).

Tarih içerisinde, uygarlıkların birbirleriyle etkileşimleriyle, dokuma diğer toplumlara da yayılmıştır. Bu yayılış içerisinde, insanların yaşadıkları coğrafi bölgelerin iklim koşulları, florası (bitki örtüsü) ve faunası (hayvan çeşitliliği), geleneksel tekstillerin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Nasır, 2010, s. 16).

Geleneksel giysiler, ticaret, savaşlar ve teknik gelişmelerle değişime uğramıştır. Örneğin, Çin'in değerli ipek kumaşları, İpek yolu ile Anadolu ve Avrupa'ya taşınarak, Osmanlı ve Ortaçağ Avrupası'nın üst sınıf giysilerinin malzemesini oluşturmuştur. Savaşlar, giyim üzerinde olumsuz etkiler yapmış, bazı giysilerin üretimini engellemiştir (Paça, 2015, s. 17).

Avrupa’da, 18. Yüzyılda İngiltere’de, tekstil alanında başlayan endüstri devrimi, önce İngiltere’nin, daha sonra dünyanın tekstil üretimini değiştirmiştir.

20. yüzyılda modern yaşam, dünyadaki geleneksel, tarıma dayalı yaşam biçimini değiştirmiştir. Köyden kente göç eden, işçi ve esnaf olan insanlar, geleneksel giyimlerini yavaş yavaş terk edip, modern, standart giysiler giymeye başlamıştır. Bu alışkanlık, kırsal alanlara doğru yayılmış ve geleneksel giysiler yok olmaya başlamıştır (Nasır, 2010, s. 18).

2.3.1. Giyimin işlevleri

Giyimin pek çok işlevleri vardır, aşağıdaki gibi açıklanabilir:

- Giyim yoluyla insan, yeryüzünün neresinde olursa olsun kendisini, vücudunu, hava ve diğer çevresel etmenlerden korur (Tezcan, 1981, s. 255).
- Giyim, toplumsal cinsiyetin ifade araçlarından biridir (Paça, 2015, s. 19).
- Giyim insanlar için süs olma işlevine sahiptir. Şık giyinmek, insanın güzel görünmesi için gerekli sayılmıştır (Tezcan, 1981, s. 255).
- Giyim, kişinin toplumsal, siyasal, ekonomik, sosyal ve meslek statüsünün göstergesidir.
- Giyim, vücudun mahrem sayılan bölgelerinin kapatma işlevini görür (Paça, 2015, s. 19).
- Giyim, sinema, tiyatro ve oyun gibi çeşitli sanat alanlarında kişinin canlandırmaya çalıştığı karakteri ortaya çıkarmasında araç olarak kullanılır (Tezcan, 1981, s. 255).
- Giyim, kişiliğin görsel ifade araçlarından biridir. İnsanın yaşama bakışı, inançları, zevkleri, topluma karşı uyumu ya da karşı çıkışı, giyimleri ve aksesuarlarıyla aktarılabilir (Paça, 2015, s. 19).

2.4. Ghadames Şehri Hakkında Kısa Bir Bakış

Ghadames şehri iç Libya bölgesinin güneybatısında 3.29 doğu ve 70.07 kuzey enlemleri arasında bulunan şehir hurma vahasıdır.

2.4.1. Coğrafi ve tarihi özellikleri

Libya'nın kuzey yönünde 9 km sonrasında Libya-Tunus sınırları gelmektedir, batıda 15 km sonrasında Libya-Cezayir sınırları yer almaktadır.

Ghadames şehri; Khumus'tan Nalot'a uzanan sıra dağları olan Nofouse dağının altından geçen 600 kilometrelik kara yolu ile başkent Trablus'a bağlanmaktadır. Çok uzun zamandan beri kabilelere ana durağı olmasından dolayı bu şehre kabileler şehri denmektedir (Kasım, 2001, s. 25).

UNESCO örgütü bu şehri tarih şehri sınıfına eklemiş ve koruma altına almıştır. Birleşmiş Milletlere bağlı bilim, kültür ve eğitim örgütü UNESCO Ghadames şehrini dünyada yerleşim bakımından üçüncü en eski şehir olarak sıralamasına almıştır (Zavy, 2011, 10).

Resim 2.2. Ghadames ilinin coğrafi konumu (Al Msrati, 1968, s. 155)

Kuzey ve güney büyük Sahra çölü arasında kabileler için durak görevini üstlenmesinden dolayı önemli ticari rol oynayan Ghadames Kuzey Afrika'nın en ünlü şehirlerinden biridir. Hicri 44 yılında sahabi Ouqba Ibn Nafii Alfihri tarafından fethedilerek İslam kabul edilmiştir. İslam'dan önce putperestlik yaygındı. İsmi eski Roma dilinden gelmekte, deriler diyarı anlamına gelmektedir (Kasım, 2001, s. 25).

Günümüzde Ghadames hurma vahası olup, Libya, Tunus ve Cezayir sınır üçgenindedir. Birçok coğrafyacı, Arap gezgin Ghadames'i ölümsüz, eski ve hoş bir şehir olarak tasvip etmektedir. Ghadames derisi bu şehre atfedilmektedir. Ghadames şehir halkının dili Amazigh dilidir (Al Msrati, 1968, s. 155).

2.4.2. Libya'da geleneksel giyim

Gelenek; bir toplumun değiştirilemeyen kültür varlıklarının, alışkanlıklarının, bilgi ve birikimlerinin nesilden nesile aktarılmasıdır.

Geleneksel giyim ise; insanların geçmişle gelecek arasında köprü kurmasına yarayan, tarihsel bütünlüğü olan, özel gün ve bayramlarda daha çok giyilen giyimlerdir (Nasır, 2005, s. 19).

Geleneksel giyimler genel anlamda her yöre ve bölgede aynı olmasına nazaran farklı iklim koşulları, yaşanılan tarihi olayların farklılığı ve kültürel faktörlerden dolayı değişiklik göstermektedir (Paa, 2015, s. 19).

Libyalılar yüzyıllar boyunca zengin ve farklı bir giyim kültürüne sahip olmuşlardır. Bu zenginlik ve farklılık, kullanılan malzemelerin kalitesi, giyim biçimleri ve Günlük yaşamlarında geleneksel giyimler kullanmaya zen gösteren kadınlar; redi, gameja, farmala, şalvar, oyalı yazmalar ve peştamal giymişlerdir. Erkekler ise; kaat, Suriye, şalvar vb. gibi giyimler kullanmışlardır (Nasır, 2005, s. 19).

Geleneksel toplumlarda her kuşak kendinden önceki kuşağın izinden giderekgiyim kültürünü günümüze taşır. Ancak, bu giyim kültürünün çok fazla değişimden geçerek günümüze geldiği görülmektedir. Malzeme farklılığı, işçiliğin özensizliği ve günümüz modasının etkisinde kalması dolayısıyla geleneksel giyim kültürümüz yavaş yavaş yok olmaya yüz tutmuştur (Paa, 2015, s. 19).

Günlük yaşamlarında geleneksel giyimler kullanmaya zen gösteren kadınlar; redi, gameja, farmala, şalvar, oyalı yazmalar ve testamal giymişlerdir. Erkekler ise; kaat, Suriye, şalvar vb. gibi giyimler kullanmışlardır (Nasır, 2005, s. 19).

Geleneksel toplumlarda her kuşak kendinden önceki kuşağın izinden giderekgiyim kültürünü günümüze taşır. Ancak, bu giyim kültürünün çok fazla değişimden geçerek günümüze geldiği görülmektedir. Malzeme farklılığı, işçiliğin özensizliği ve günümüz modasının etkisinde kalması dolayısıyla geleneksel giyim kültürümüz yavaş yavaş yok olmaya yüz tutmuştur (Paa, 2015, s. 19).

Türk adetlerinin ve kültürünün Libya'ya etkisi bu aile üzerinden olmuştur. Bu dönemde Osmanlı Devleti ve Libya arasında islam dini sebebiyle güçlü bir bağ oluşmuştur (Al Msrati, 1968, s. 155).

Böylece geleneksel Türk giyimi Libya'da tanınmış ve Libya geleneksel giyiminin bir parçası haline gelmiştir. Özellikle özel günlerde Libyalıların kullandığı giyimler de Osmanlı etkisi kendisini göstermektedir.

Bu durum Libya geleneksel giyiminde çeşitlilik meydana getirmiştir. Bu çeşitlilik varlığını günümüze kadar korumuştur. Özel gün ve merasimler de kullanılan giyim ve aksesuarlar günün anlamı, yerleşim yerinin özelliği gibi faktörlere göre değişkenlik göstermektedir (Ali, 1966, s. 28).

Geleneksel giyim kültürü bu farkı uygarlıklar ile yapılan kültürel alışverişin sonucunda gelişim ve değişim göstermiştir. Bu gelişim ve değişime örnek olarak öncesinde basit kumaşlar desenler ve işlemler kullanılırken zaman içerisinde kullanılan kumaş ve işlemlerin daha değerli ve özellikli parçalardan seçilmesi gösterilebilir (Nasır, 2005, s. 19).

Libya kadınının giyim kuşama verdiği önem tüm dünya kadınlarında olduğu gibidir. Libya kadını özellikle özel gün ve merasimlerde görünümüne fazlaca özen göstermektedir. Bu bir anlamda aile şerefi olarak görülmektedir (Altelisi, 1974, s. 30).

Libya kadınının giyim kuşamı özellikle özel günlerde ve kutlamalarda kullandığı aksesuarlara dayanmaktadır. Altın, gümüş ya da farklı madenlerden üretilen takılar, ellere ve ayaklara yakılan desenli kınalar Libya geleneksel kadın giyimin de kullanılan vazgeçilmez unsurlardır (Ameyn, 1953, s. 20).

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu araştırma yapılırken, Libya giyim kültürü üzerine yapılan literatür taramasında kapsamlı ve giyim kültürü odaklı bir araştırmaya rastlanmamış olup, genel olarak Libya tarihi ve çöl hayatına dair kitaplar ve araştırmalardan faydalanılmıştır. Metodolojik açıdan araştırma ve ilgisi olan araştırmalar yayın yıllarına göre aşağıda sunulmuştur.

Abu Brousa (2008) "Libya Tarihinin Dokusu" isimli bu kitapta Libya'ya özgü geleneksel doku imalat yöntemleri, dikiş yöntemlerine değinilmiştir. İşleme teknikleri, baş örtme ve bedenin örtülmesi usulleri tanıtılmıştır.

Al Abyad, Al Asmar, Al Eyyubi, Bağdadi (2015) "Tarihten Günümüze Trablus Hakkında Çalışmalar" isimli bu kitapta Trablus'un yok olmuş ve hala devam etmekte olan gelenekleri hakkında bilgilere yer verilmiş olup krallık dönemindeki Trablus'un yerlileri hakkında bölümlere rastlanmıştır.

Al Buhari (2010) "Ghadames Eşsiz Bir Cevherdir" isimli bu kitap coğrafi, toplumsal, kültürel yönlerden Ghadames şehri hakkında bilgileri ve ayrıca Ghadames düğünü, Ghadames gelin ve damadı giyimleri hakkındaki bilgileri de ele almaktadır.

Al Mghrabi (2001) "El İşleri ve Nakış Çizimleri Üzerine İnceleme" isimli bu kitapta geleneksel giyimde kullanılan el işçilikleri ve nakış çizimleri tanıtılmıştır.

Al Msrati (1968) "Libya ve Türkiye Arasındaki Tarihi ve Toplumsal İlişkiler ve Etkileşimler" isimli bu kitapta Osmanlı döneminde Libya ve Türk devleti arasındaki ilişkiler ve sosyal etkileşimleri hakkında bilgilere yer verilmektedir.

Bobourtousa (2005) "Libya Halkının Geleneksel Giyimi" isimli bu kitapta Berberi'lerin (Amazigh) geleneksel giyimleri, ridenin dokunma teknikleri ve ride kullanılan malzemeler hakkında detaylı bilgiye yer verilmiştir.

El Diruri (1974) "Gelenek ve Göreneklerimiz" isimli bu kitapta Libya'nın gelenek ve görenekleri, kırsalda ve kentte olmak üzere özel günler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Kasım (2001) "Ghadames'in Özellikleri ve fotoğrafları" isimli bu kitap, toplumsal, dini, siyasi, tarihi, coğrafi yönlerden Ghadames şehri hakkında kapsamlı araştırmayı ele almaktadır. Ghadames sakinlerinin örf, adet ve gelenekleri hakkında bilgileri ve bunun yanı sıra kitapta şehrin surları, sokakları, evleri vs betimlemeleri de yer almaktadır.

Ömer (2015) "Libya Geleneksel Kadın Giyim Kültürünün İncelenmesi Üzerine Araştırma" İsimli bu araştırma Libya kadının Trablus şehrinde düğünlerde taktığı takılar ve giydiği giyimleri hakkında bilgileri sunmaktadır.

Şallebi (1997) "Trablus'ta Kullanılan Halk Giyimlerinden" isimli bu kitapta Libya geleneksel giyimini renk, desen ve kullanılan malzemeler ve hazırlık aşamaları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Tulali (1967) "Trablus Bölgesinde 10 Sene" isimli bu kitapta krallık ailesi, gelenek ve görenekleri doğu ve batı bölgesindeki Müslümanlar ve Türklerin Libya'daki etkileri üzerine bilgilere yer verilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, evren ve örneklemine, verilerin toplanmasında kullanılan yöntem ve verilerin analizi ve yorumlanmasına yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın konu alanı Libya'nın Ghadames şehrindeki geleneksel özel gün kadın giyim kültürü üzerinde irdelenip detayları gün yüzüne çıkarmaktır.

Bu konu üzerine yazılı ve görsel materyal survey tarama çalışması yapılmıştır. Libya Ghadames'te bu konuyu araştırmaya yönelik kaynaklar yetersiz olduğundan diğer Arap ülkelerindeki yazılı ve görsel materyallerden yararlanılmıştır.

Araştırmada, Ghadames şehrinin müzelerine, festivallerine, halk pazarlarına, tarihi alış-veriş merkezlerine ve özellikle Ghadames şehrindeki geleneksel yaşayan kadınlarla bireysel görüşmeler ve fotografik tasvir, ses kaydı, internet, edebi ve tarihi kitaplardan yararlanılmıştır.

Bu konuyla ilgili gerekli çalışmalarda, süsleme, kalıp ve teknik çizimlerde bilgisayar programları kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma'nın evreni, Libya'nın güney batısında bulunan Ghadames şehri ve çevresi seçilmiştir.

Araştırmanın örneklemini ise; bu bölgede kullanılan geleneksel kadın giyim ve aksesuarları oluşturmaktadır. Libya'nın Ghadames'te kullanılan 5 adet kadın giyim modeli 13 adet giyim parçaları ve 19 adet aksesuar seçilmiştir.

Geleneksel kadın giyim İsimleri;

1-Sefsari: Tek parça olarak giyilen bir dış giyimdir.

2- İzarrfradri: Bir en üst, iki üst parçadan oluşan, giyilen bir giyimdir.

3-Edfase Nalharir: Bir en üst, iki üst parçadan oluşan, giyilen bir giyimdir.

4- Edfase Nasodan: Bir en üst, iki üst parçadan oluşan, giyilen bir giyimdir.

5-Ardi: Bir en üst, iki üst parçadan oluşan, giyilen bir giyimdir.

Aksesuar İsimleri; qarmoun, qarmoun yesracin, jellabe, kharras, edlayil, tezrira nağif, ansisi, asaba, tezrira, licam, gelada, mercan, khalal, teşhalet, tehdedet, tadhafut, tellik, tekris ve asnifiz incelenmiştir.

Geleneksel kadın giyim modelleri inceleme formu şeklinde açıklanmış olup tamamlayıcı aksesuarları ile birlikte incelenmiştir. Araştırmada, 44 adet resim kullanılmış olup, 13 adet giyim inceleme formu, 4 adet kalıp çizimi ve 8 adet teknik çizim hazırlanmıştır. 19 adet aksesuar incelenmiştir.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Libya Ghadames geleneksel kadın giyim kültürünün söz konusu içeriği olan; kullanılan kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri, teknik çizimlerini ve süsleme özellikleri incelemek amacıyla konu alanıyla ilgili Ankara Gazi Üniversitesi Kütüphanesinden kaynak çalışması yapılmış, bu kaynak çalışması esnasında Ulusal Tez Merkezi adlı siteden Arap ve yabancı menşeli araştırmalardan yararlanılmıştır.

Araştırma'nın konu alanı ile ilgili elde edilen geleneksel kadın giyimlerinin; kullanılan kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri ve süsleme özellikleri, kullanılan malzemeler açısından değerlendirilmesi sağlanmıştır. Araştırma kapsamında, araştırmacı, gerek kendi imkânları ile temin ettiği örnek geleneksel kadın giyimleri, gerek kaynak çalışması sonucu faydalandığı tez ve araştırmalardan elde ettiği bilgiler ile giyim kuşam bilgi formunu hazırlamıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada, 44 adet fotoğraf kullanılmış olup, 13 adet giyim inceleme formu, 4 adet kalıp çizimi ve 8 adet teknik çizimi hazırlanmıştır. 19 adet aksesuar incelenmiştir. Toplam 44 adet geleneksel kadın giyim parçası ve aksesuarı araştırma içinde yer almıştır.

Araştırmacının imkânları dâhilinde elde etmiş olduğu geleneksel kadın giyimleri; kullanılan kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri,

teknik çizimlerini ve süsleme özelliğine, giyimlerin şehirdeki yaygın olarak kullanılmasına

göre kategorize edilmiş ve bu çalışma sonucunda elde edilen bilgiler ışığında değerlendirilmesi yapılmıştır.

Geleneksel giyim inceleme formu ile yöresel adı, inceleme tarihi, kullanıldığı yöre, koleksiyona geliş biçimi, koleksiyondaki yeri, giyimin bulunduğu kişi, giyildiği yer, giyimin model özelliği, giyimin kumaş özellikleri ile ilgili bilgiler, desen özellikleri, dikim tekniği, giyimin astarı ile ilgili bilgiler, süsleme özellikleri ilgili bilgiler, eserin yayınlanıp yayınlanmadığı ve giyimin giyilme şekli analiz edilmiştir.

Geleneksel aksesuar inceleme formu ile yöresel adı, inceleme tarihi, kullanıldığı yöre, koleksiyona geliş biçimi, koleksiyondaki yeri, aksesuarların bulunduğu kişi, giyildiği yer, aksesuarların model özelliği, kullanılan malzemeler özellikleri ile ilgili bilgiler, aksesuarların model özelliği ve süsleme özellikleri ile ilgili bilgiler analiz edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Libya geleneksel özel gün kadın giyimleri incelenmiştir. Geleneksel kadın giyimi parçalarının teknik çizimleri yapılarak kalıpları çıkarılmış, süsleme ve kumaş özellikleri açıklanmıştır.

4.1. Ghadames Şehrinde Evlilik Kutlamaları ve Adetleri

Alt problem 1. Ghadames şehrinde evlilik kutlamaları ve adetleri "Bani vazit kabileleri" nelerdir?

Ghadames şehrinde nispeten uzun evlilik kutlamaları yaşanmaktadır. Çoğunlukla yedi gün ila on beş gün arası süren, azımsanmayacak bir zamana yayılmaktadır. İzlenilen ve alışıldık olan evlilik kutlamalarının yedi gece sürüp devam etmesidir.

Bu kutlamaları diğerlerinden ayıran yönü kadın veya erkeklerin birlikte her gün belirli bir türde veya diğer türde faaliyeti gerçekleştirmeleri ve yıllardır alışıldık, sabit ve koordineli bir sisteme göre günlük olarak bu kutlamaların sürmesidir (Kasım, 2001, s. 245).

Evlilik kutlamaları genelde Cuma günü başlamaktadır. Bu günde damadın akrabalarından bir grup kadın gelinin ailesinin evine gider, damadın ailesi gelinin ailesi tarafından içtenlikle karşılanır ve konuk edilir (Nasır, 2005, s. 19).

Sonra hep beraber damlara çıkılır, evlilik kutlama merasimlerinin başladığını duyurmak için zılgıtlar çalınır. Gelinin ailesi bu münasebetle büyük bir parti düzenler. Partide hazır bulunan kadınlar şarkı söyleyip, dans ederler (Zavy, 2011, s. 122).

4.1.1. Cuma günü "Asıf Nsivednaval"

Bu günde kuran ziyafeti verilir. Adet, Kuran'ın şehrin camilerinden birinde okunmasıdır. Nikâh, yaşlı ve gençlerin Kuran okunurken hazır bulunmaları için gittikleri ikindi namazından sonra kıyılır (Nasır, 2005, s. 19).

Kuran ziyafetinden önce bayanlar damadın evinde en güzel mücevher ve giyimlerini giyerek öğlen vakti deflerin çalındığı, şarkıların söylendiği, dansların yapıldığı, büyük bir parti verirler. Kutlama kuran okuma faslı başlayana kadar devam eder. Kuran okuma faslı sona erdikten sonra kadınlar partiyi terk ederek bu münasebetle en iyi dilek ve tebriklerini sunmak için gelinin ailesinin evine doğru giderler. Ancak parti burada sona ermeyip geceye kadar devam etmektedir (Zavy, 2011, s. 127).

4.1.2. Cumartesi günü "Asıf Nefrrn"

Bu günde de gelinin evinde partiler düzenlenir. Parti zamanı öğleden sonra olmaktadır. Kadınlar (Viya) isimli 4.5 metrelik ipek kumaştan yapılan giyim giyer ve gümüş ve altının tüm çeşidinden mücevheratlarını takarlar. Akşama kadar süren bu partide özel şarkılar söylenip, danslar edilir, bu danslardan biri de (alhed)dir (Kasım, 2001, s. 245).

4.1.3. Pazar günü "Teci Gilit"

Bu günde damadın evinde büyük bir parti verilir. Damadın geline hediye edeceği giyim, mücevheratlar hazırlanır, orada bulunan bayanlara hediyeleri görmeleri için gösterilir. Giyim, altın, gümüş parçaların adının Gaddams lehçesinde zikredilmesi çalışılmıştır. Bunu nedeni ise Arapça ve Türkçede bu isimlerin eş anlamlarının bulunmamasıdır (Nasır, 2005, s. 19).

Adet, damadın geline birkaç tane giyim, iki adet sudan yorganı, beş adet ipek giyim, pamuktan ve diğerinin de kırmızı renkli, ipekten yapılmış houli, yün houli, ipek gömlek, beyaz renkli pamuk gömlek, farklı renkte ve çeşitte birkaç adet elbise, renkli ipek iplikler ile işlenmiş yapılmış, gerçek deriden belaghtan (ayakkabı), halhal, enfikhan, bilezikler, on adet yüzükten oluşan altın ve gümüş takıları almasıdır (Al Buhari, 2010, s. 36).

Diğer bir adet ise gelinin babasının kalan gümüş ve altın takıları geline almasıdır. Kalan takılar mukellel, latawih, khalalen, tezina, timşat, tashkhalat, altın zincirler, nazarlıklar, delail, khurras, welbedir. Hediyelerin hazırlanması ve evde bulunan bayanlara sunumu yapıldıktan sonra, bu hediyeler dans, şarkı ve alkışlar eşliğinde eğlence havasında süper bir atmosferle konvoyla gelinin evine taş

Konvoy gelinin ailesinin evine varınca gelinin annesi hediyeleri alır, davetlilere ve gelen kişiler için kutlama düzenlenir (Kasım, 2001, s. 247).

4.1.4. Salı günü "Morina"

Bu güne (morina) adı verilmektedir. Bu günde adet gereği geline has tütsüler ve kokular hazırlanır. Bu koku ve tütsülerin hazırlanması amacıyla gerekli malzemeleri hazırlama yükü gelinin annesinin omuzlarına düşmektedir. Kokuların hazırlanmasında kullanılan maddeler, Alsandal dalı, Anber, kuru gül, karanfil, yasmin, cavi ve diğer bazı maddelerdir (Nasır, 2005, s. 19).

Bu münasebetle kadınlar gelinin ailesinin evinde koku ve tütsülerin hazırlanmasına katılıp katkıda bulunmak için toplanır bu sayede şarkı ve dansların da olduğu büyük bir kutlama yapılır. Bu koku ve tütsülerin hazırlanması işleminden sonra hazırlanan ürünler özel bir kaba alınır, bir kısmı damadın ailesine bir kısmı da gelinin ailesine tahsis edilir. Geri kalan da kutlamadaki diğer bayanlara dağıtılır (Al Buhari, 2010, s. 38).

Resim 4.1. Ghadames geleneksel giyimleri görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

4.1.5. arşamba günü "Afez Nalmudu"

Bu gün kutlanılan düğün günlerinden biri olarak görülmektedir. Akşam namazından sonra gelinin ailesinin evinde (Afed nalmudu) adında büyük bir kutlama düzenlenir. Bu parti yaklaşıık beş ila yirmi yaşı arasındaki kızlar içindir (Nasır, 2005, s. 19).

Bu kutlama için hazırlığa başlanır ancak her katılan kızın en pahalı ve en gösterişli takılarını takmaları ve giyimlerini giymeleri şartı konulmaktadır. Sonrasında kutlamanın başladığı gelinin ailesinin evine doğru yola koyulunur. Bu partide takip edilen özel bir sistem, dakik işleyen bir düzen bulunmaktadır. Kızlar yaşlarına göre iki kısma ayrılmaktadır. Yaşı ondan az olan kızlar evde şarkı, çalgı, bugüne has dansı yönlendirip yöneten gurupla evde kalırlar. Ancak on yaşımdan daha büyük olanlar gelinle birlikte kalmaları gerekmektedir (Kasım, 2001, s. 245).

Gelin, arkadaşları, çadırdaki kızlar için evin damı ayrılmış olup yatsı namazına kadar burada kalmaları gerekmektedir. Gelin ve beraberindekiler şarkı ve alınan müzik ile eve inerler. Eve geldiklerinde müzik gurubu def vurmayı bırakır, gelin evin ortasında özel bir yerde oturur. Eskilerden beri izlenilen, kadınlardan birinin gelinin başındakini çıkarıp gelen bayanlara saçlarını gösterme âdeti gerçekleşir. Bu gösterim beş ila on dakika arasında sürmektedir (Al Buhari, 2010, s. 38).

Bu vakitte damat ve beraberindeki yakın arkadaşları geline eşlik etmek için gelinin, kadınların bu günde seslendirdiği zılgıtların ve şarkıların yükseldiği büyük bir konvoyla çıktığı âdetinin gerçekleştiği en yakın camiye giderler. Konvoy camiye ulaştığında herkes caminin önünde durur, gelin ve arkadaşları kızın yıkandığı caminin içine girerler (Kasım, 2001, s. 234).

Gelin çıktığında konvoy geldiği yerden geri dönerek ilerleyişine devam eder. Eve vardıklarında damat ve arkadaşları evlerine doğru geri çekilirken kızlar ise güneşin doğuşuna kadar kutlamalara devam ederler (Zavy, 2011, s. 132).

4.1.6. Perşembe günü "Asıf Nellen"

Kına günü olarak da bilinmektedir. Bu günde iki kutlama düzenlenir, biri, gelinin ellerine ve ayaklarına kınanın yakıldığı kadınlara hastır, diğeri de damadın sağ elinin serçe parmağına kınanın yakıldığı erkeklere has kutlamadır (Al Buhari, 2010, s. 37).

Kadınlara özel kutlamada kadınlar en güzel giyimlerin giyip takılarını takarak öğlen vaktinde gelinin ailesinin evinde toplanır, bu günde dans ve şarkılar eşliğinde geline kına yapılır. Damat için kına kutlaması gelin için düzenlenen kına kutlamasının sona ermesinden sonra güneşin batımında akşam vaktinde başlamaktadır. Bu kutlama bayanlara özel kutlamayla benzerlik göstermektedir. Adet olan damadın kına kutlamasına gelecek gençleri yemek yemeleri için çağırmasıdır. Genel olarak da öğün yemeği (Mellukhiyye) (Kasım, 2001, s. 235).

Gençler kına kutlaması münasebetiyle toplanıp biraraya geldiklerinde, damat ipekten yapılmış (Albrens) isimli gösterişli bir giyim giyer, ortada oturur, yanında da (Alveziran) isimli en yakın arkadaşları oturur. Yatsı ezanı vakti yaklaştığında kadınlar damat için hazırlanan kınayı gönderirler. Konvoyda zılgıtlar ve şarkıların sesi yükselir. (Telfafin) isimli kınanın yakılmasından sonra parmağına dolanan ipek kumaş bu konvoyla getirilmektedir (Zavy, 2011, s. 131).

4.1.7. Perşembe günü "Asıf Nazerras"

Perşembe akşamı halvet günü olarak kabul edilmektedir. Ancak öncesinde sabah vaktinde (Almuşşatat) isimli bir grup bayan gelip, gelinin saçlarını tarayıp, şekil verirler. Bu işlem şarkı, eğlene, dans ortamında eğlence havasında yapılmaktadır. Bu esnada gelinin arkadaşları gelinin ailesinin evine içecek ve tatlı gönderir, aynı şekilde damat da tatlı ve içecek göndermektedir (Al Buhari, 2010, s. 38).

Öğlen vaktinde kadınlar gelinin evinde bir araya gelmektedir. Gelen bayanların hepsi beyaz giyim giyerler. Bir müddet sonra gelin en güzel giyimini giyip, en değerli mücevherat ve takılarını takarlar. Gelen tüm bayanlar karşılıklı iki sırada durmaları gerekmektedir (Kasım, 2001, s. 234).

Gelin bayanların arasından geçtiğinde dans etmeye başlarlar. Gelen bayanların hepsinin sergilemeleri gerektiği bilindik bir dans (bahouri)dir. Tempo ve belirli bir ezgi ile performe ederler. Bayanların bu toplantısı ikindi namazından önce sona ermektedir. Akşamleyin bayanlar iki gruba ayrılırlar. Bir grup damadın evine bir grup gelinin evine gider (Zavy, 2011, s. 132).

Yatsı namazından biraz önce damadın ailesinin evinde bulunan bayanlar geri kalan şeyleri tertip etmek ve gelinin ailesinin evinde bulunan bayanlara katılmak için yola çıkıp, gelini yeni kurulan yuvasına götürürler. Bunu belirli bir sistemle gerçekleştirirler. Konvoyun önünde (Qandil) isimli gaz yağlı lamba taşıyan bir bayan bulunmaktadır (Kasım, 2001, s. 234).

4.1.8. Cuma günü "Valimah"

Bu günde büyük bir yemek şöleni düzenlenir. Bu şölene mahallenin genç, yaşlı tüm bireyleri, arkadaşlar davet edilir. Yemek ziyafeti genelde sabah saat sekizde verilmektedir. Bayanlar şarkı ve neşe havasında geçmiş diğer gecelerde hazırlanan yiyecekleri hazırlamaktadırlar. Ziyafet yemeği genelde bilindik halk yemeklerinden biri olan (Kuskus) olmaktadır (Al Buhari, 2010, s. 39).

Öğlenleyin damat kendisi ile (Emkeli nasili) isimli öğün yemeğini yemeleri için arkadaşlarını davet etmektedir. Bu öğün yemeği genelde sabah davetlilerin çağırıldığı aynı ziyafet yemeği ile aynı olmaktadır.

Cuma namazı vaktinde damat arkadaşları ile Cuma namazına gitmektedirler. Cuma namazı frzlarını yerine getirdikten sonra damat arkadaşları ile birlikte büyük bir konvoy şeklinde damadın evine giderler (Nasır, 2005, s. 18).

Evin girişinde arkadaşları damada veda edip (Bahouri) isimli halk müziğinin ezgileri ile (Delale) isimli dansı ederler. Akşam namazından sonra gelinin annesi akşam yemeğini hazırlar, gelinin evine hazırlanan yemeği gönderir. Hazırlanan yemekler genelde klasik ve lüks yemeklerden biri olmaktadır. Damadın kına törenine gelen arkadaşlarını akşam yemeğini yemeleri için çağırması gerekmektedir (Zavy, 2011, s. 133).

4.1.9. Cumartesi günü "Tazifit"

Bu günde gelinin annesi damadın ailesinin kına gününde hazırladığı (Tazifit) isimli yemekle birbirine benzeyen (Mellukhiyye) isimli yemeği hazırlar (Nasır, 2005, s. 19).

Sadece yaşı büyük bey fendiler çağırılmaktadır. Yemek vakti cumartesi günü öğlen olmaktadır. Yemeğin sonrasında kadınlar (Almellukhiyye)'nin bir kısmını komşulara

dağıtırlar. Akşam vaktinde gelinin annes akşam yemeğini damadın evine göndermektedir. Akşam yemeğinin damadın evinde beraberce yenilmesi için ailenin büyükleri de çağırılır (Kasım, 2001, s. 234).

4.2. Ghadames Kadınlarının Geleneksel Giyimleri

Alt problem 2. Ghadames'te görülen geleneksel kadın giyiminde kullanılan kumaş ve malzeme, renk, model, kalıp, kesim, desen, dikim teknikleri ve süsleme özellikleri nelerdir?

Kadınının giyimleri çeşit çeşittir. Dünyanın her yerinde günlük olarak giyilen, bayramlarda, özel ve matem günlerinde giyilen giyim çeşitleri bulunmaktadır. Ancak Ghadames kadınının özel giyimleri bulunmaktadır. Düğünlerde giyilen eşsiz ve özel giyimler olup bunlardan meşhur olanları zikretmekte fayda vardır (Al Buhari, 2010, s. 38).

Ghadames düğünü yedi güne yayılmaktadır. Ghadames kadınının düğün günlerinde giydiği giyimler, aktığı takı ve aksesuarlar renk ve tür bakımından farklılık göstermektedir (Nasır, 2005, s. 19).

Ghadames'te toplumsal bir münasebetle kadınların giydiği giyimler o güne has tek tip, takılan takılar ve saçların yapılış şekli o güne özgüdür. Kına yakarken bile diğer günlerden farklı olarak o güne özgü belirli bir şekilde yapılmaktadır (Al Buhari, 2010, s. 38).

Ghadames düğün törenlerinin her birinin kendine özgü giyimi ve belirli bir âdeti vardır. Ghadames düğününde gelini tüm yönlerden güzelleştirme, süsleme, giyim olarak farklı ve çeşitli bir duruma getirme, ziynet eşyası, ona uygun koku ve takı seçimi bakımından Ghadames gelinine büyük bir itina gösterilip ve bakım yapılır (Nasır, 2005, s. 19).

4.2.1. Sefsari geleneksel giyim inceleme formu

Resim 4.2. Sefsari ön ve arkadan görünümü (Nasır, 2005, s. 19)

Örnek No: 1

Resim No: 4.2

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

İnceleme Tarihi: 15. 05. 2017

Yöresel Adı: Sefsari

Giyimin Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Halen düğünlerde kullanılmaktadır.

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir giyimdir.

Koleksiyondaki Yer: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Giyimin Giyilme Şekli: Eskiden günlük hayatta kullanılırken günümüzde İzarrfradri, Edfase Nalharir, Edfase Nasodan ve Ardi ile kullanılmaktadır. Koltuk altlarından sarılıp, arka kısımdan başın üzerine gelecek şekilde örtülen, yere kadar uzanan bir giyimdir.

Resim 4.3. Sefsari görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Sefsari geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.3

Giyim No: 1.1

Giyimin Adı: Sefsari

Giyimin Model Özelliği: Dikdörtgen şeklinde dört metre uzunluğunda, iki metre genişliğinde, beyaz ya da krem ipek kumaştan hazırlanan, giyimlerin üzerinden bedene sarılan bir dış giyimdir. İpekli kumaştan çalışılmaktadır. Genel olarak beyaz ya da krem renkte hazırlanmaktadır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek

Renk: Beyaz ya da krem

Desen Özellikleri: Giyimde desen kullanılmamaktadır.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: Giyimde süsleme kullanılmamaktadır.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Eskiden günlük hayatta kullanılırken günümüzde İzarrfradri, Edfase Nalharir, Edfase Nasodan ve Ardi ile kullanılmaktadır. Koltuk altlarından sarılıp, arka kısımdan başın üzerine gelecek şekilde örtülen, yere kadar uzanan bir giyimdir.

4.2.2. İzarrfradri geleneksel giyim inceleme formu

Resim 4.4. İzarrfradri ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 2

Resim No: 4.4

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

İnceleme Tarihi: 15. 05. 2017

Yöresel Adı: İzarrfradri

Giyimin Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünlerde kullanılmaktadır.

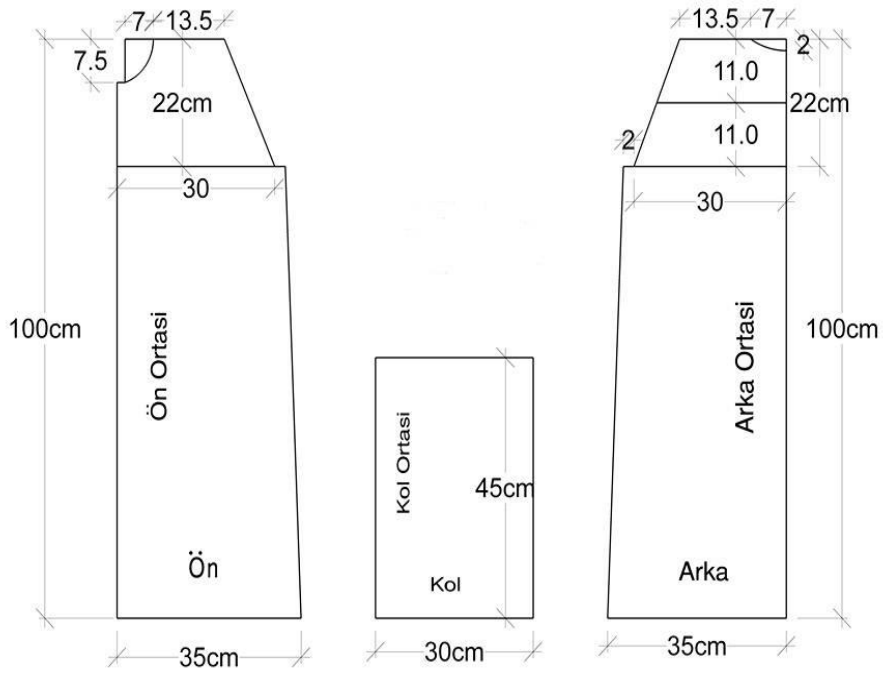
Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir giyimdir.

Koleksiyondaki Yer: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Giyimin Giyilme Şekli: Takım olarak giyilmiştir.

Resim 4.5. Takmes ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Şekil 4.1. Takmes ön ve arka kalıp çizim

Takmes geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.5

Kalıp Çizim No: 4.1

Giyim No: 2.1

Giyimin Adı: Takmes

Giyimin Model Özelliği: Dize kadar uzanan uzun gömlektir oluşmakta olup yermi cm civarında önden açık daire şeklinde boyun kısmı bulunmaktadır. Bazen açıklık yapılarak fermuar takılır. Dirseğin yarısına kadar ulaşan dikdörtgen şeklinde geniş yenleri bulunmaktadır. Gömlek aşağıdan geniş olup, gömlek üstü için kullanılacaksa kumaş yenleri çizgili ipekten yapılır, gömlek altı için kullanılacaksa kumaş yenleri ketenden yapılmaktadır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek, keten karışımı

Renk: Pudra, sarı, kırmızı, beyaz, mavi, yeşil, pembe, mor, kahverengi.

Desen Özellikleri: Pudra zemin üzerinde, sarı, kırmızı, beyaz, mavi, yeşil, pembe, mor ve kahverengi ince çizgilidir.

Dikim Tekniği: Makine dikiş ile birleştirilmiştir.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık kumaşın Türü: Keten

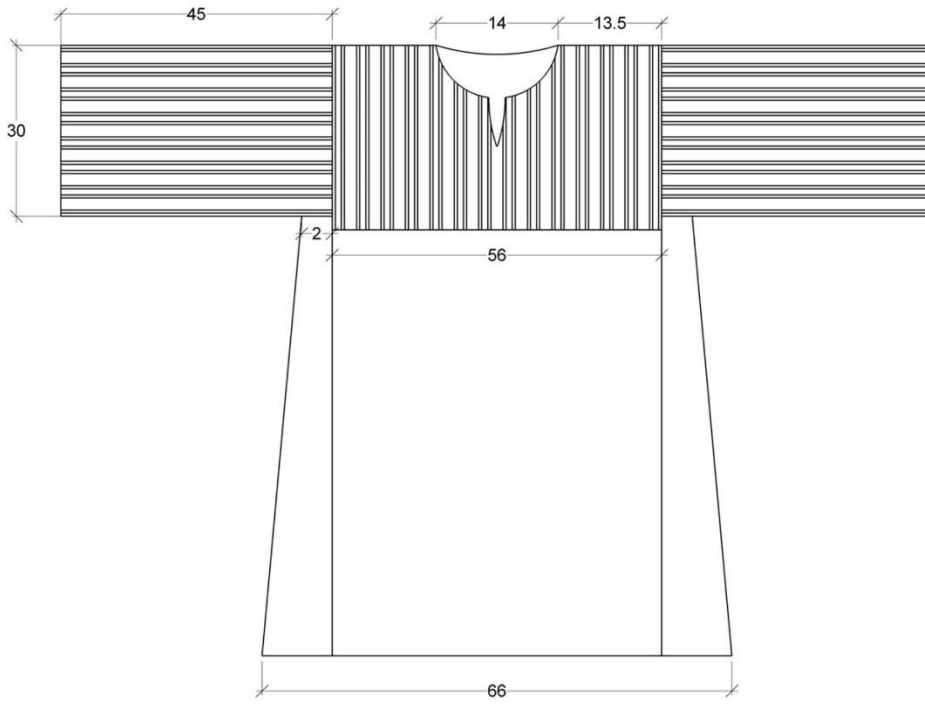
Renk: Pudra

Astarlama Tekniği: Vücut rahatlığını sağlayan kumaştandır. Astarın tersine gelecek şekilde iç içe geçirilmiştir. Kolda ve yakada biye ile kruvaze kenarı ve yarlarda dikiş ile birleştirilmiştir.

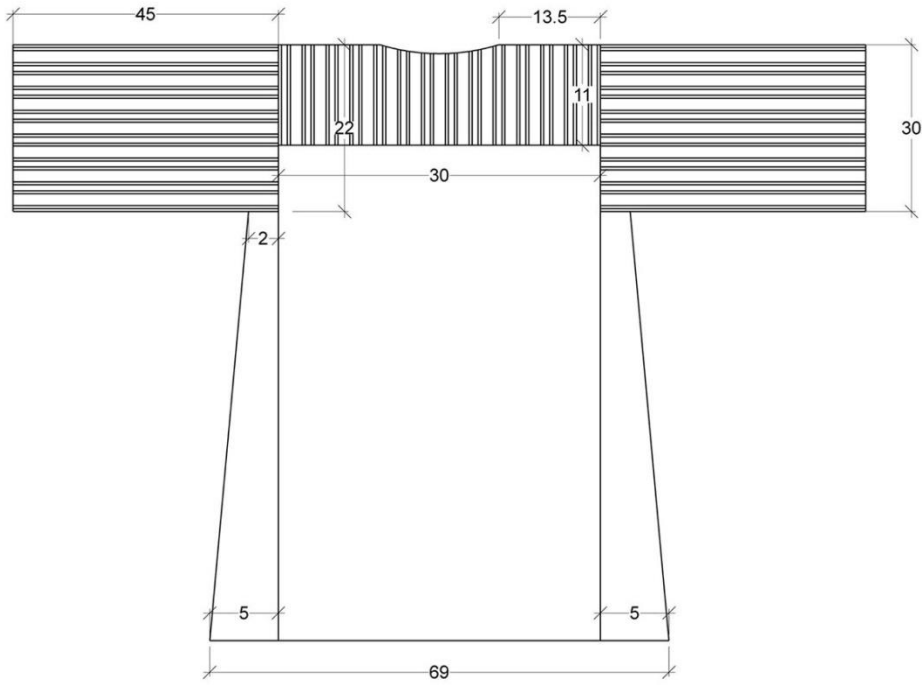
Süsleme Kullanılan Malzeme: Giyimde süsleme kullanılmamaktadır.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: İç göynek üzerine giyilmiştir.

Şekil 4.2. Takmes ön teknik çizim

Şekil 4.3. Takmes arka teknik çizim

Resim 4.6. Makaddel Zikeğa görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Makaddel geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.6

Giyim No: 2.2

Giyimin Adı: Makaddel Zikeğa

Giyimin Model Özelliği: Uzunluğu yaklaşık iki metre genişliği bir metrelik kaşmir kumaştan yapıp dikdörtgen şeklindedir. Göğüs kısmında elbisenin üstüne sabitlenmektedir. Khalal isimli toka ile sol omza sabitlenecek şekilde sağ kolun altından geçirilmektedir. Giyimin uzun kısımları yaldızlı ve ipek ipliklerle işlenmektedir. Giyimin üst tarafı yaldızlı şeritlerle zikzak şeklinde işlenmekte olup, enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: Kaşmir

Renk: Kırmızı

Desen Özellikleri: Kenarlarının üstüne bir miktar geometrik desenlidir. Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: pekli iplikler, yaldızlı şeritler ile süslenmiştir.

Uygulanan Teknik: El dikişi yapılmıştır.

Renk: Yaldızlı, sarı, kırmızı, yeşil.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: İzarrfradri ile Takmes üzerine giyilmiştir.

Resim 4.7. İzarrradi görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

İzarrradi geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.7

Giyim No: 2.3

Giyimin Adı: İzarrradi

Giyimin Model Özelliği: Uzunluğu yaklaşık dört metre genişliği iki metrelik ipek kumaştan yapılıp dikdörtgen şeklindedir. Göğüs kısmından sabitlenmekte olup sağ kolun altından geçirildikten sonra toka ile sol omza sabitlenecek şekilde başa ve vücuda dolandırılır. Uzunlamasına olan kısımları yaldızlı ve ipek ipliklerle işlenmiş ipek kumaş parçası ile süslenmektedir. Enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek

Renk: Beyaz

Desen Özellikleri: Yaldızlı ve ipekli ipliklerle işlenmiş ipek kumaş parçası ile süslenmektedir. Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli iplikler.

Uygulanan Teknik: El dikişı yapılmıştır.

Renk: Kırmızı, sarı, yeşil.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Tekmes üzerine giyilmiştir.

4.2.3. Edafes Nalharir geleneksel giyim inceleme formu

Resim 4.8. Edafes Nalharir ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 3

Resim No: 4.8

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

İnceleme Tarihi: 15. 05. 2017

Yöresel Adı: Edafes Nalharir

Giyimin Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

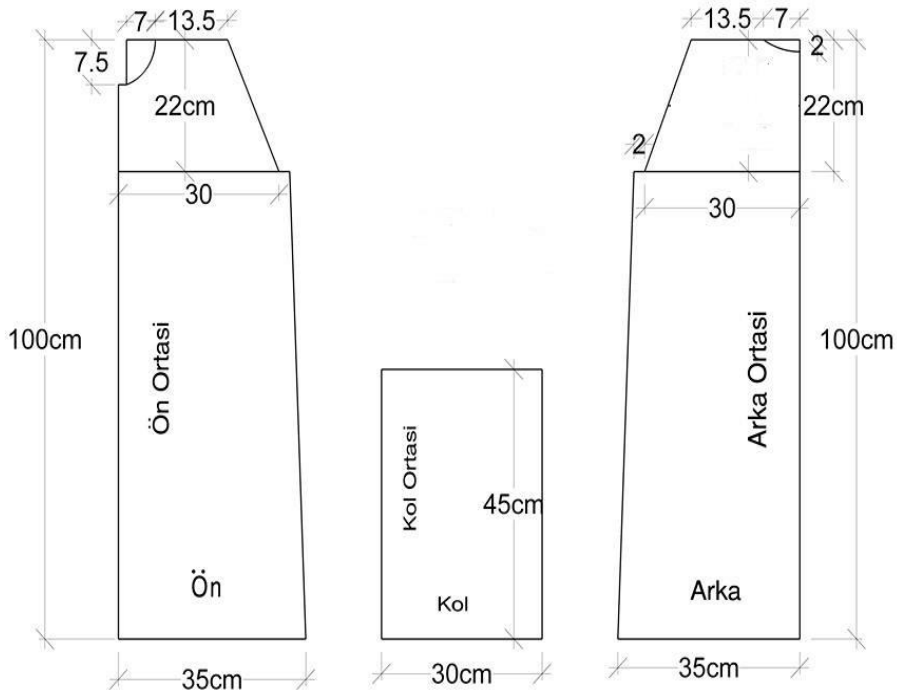
Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir giyimdir.

Koleksiyondaki Yer: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Giyimin Giyim Şekli: Takım olarak giyilmiştir.

Resim 4.9. Takmes Nadi'ın ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Şekil 4.4. Takmes Nadi'ın ön ve arka kalıp çizimi

Takmes Nadi'ın geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.9

Kalıp Çizim No: 4.4

Giyim No: 3.1

Giyimin Adı: Takmes Nadi

Giyimin Model Özelliği: Dize kadar uzanan uzun gömlekten oluşmakta olup yermi cm civarında önden açık daire şeklinde boyun kısmı bulunmaktadır. Dirseğin yarısına kadar ulaşan dikdörtgen şeklinde geniş yenleri bulunmaktadır. Gömlek aşağıdan geniş olup, gömlek üstü için dantel kumaştan kullanılmıştır. Gömlek altı için keten kumaştan kullanılmaktadır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: Dantel, keten karışımı.

Renk: Turuncu, ya da yeşil, mor, kırmızı, sarı, kahverengi.

Desen Özellikleri: Metal (boncuk) pullarla yuvarlak geometrik şekiller yapılmıştır.

Dikim Tekniği: Makine dikiş ile birleştirilmiştir.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Keten

Renk: Beyaz

Astarlama Tekniği: Vücut rahatlığını sağlayan kumaştandır. Astarın tersine gelecek şekilde iç içe geçirilmiştir. Kolda ve yakada biye ile kruvaze kenarı ve yanlarda dikiş ile birleştirilmiştir.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

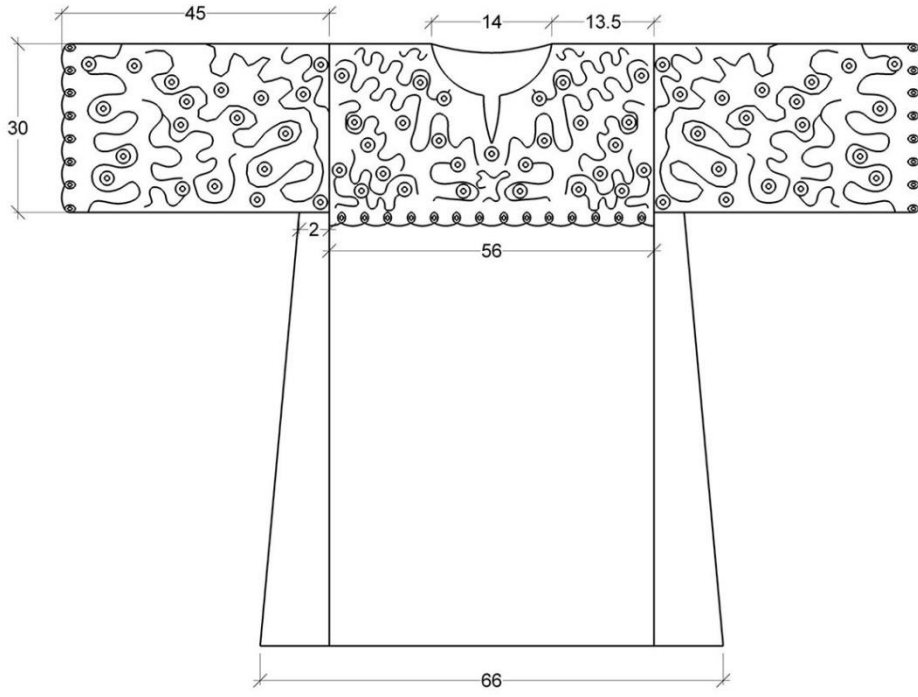
Kullanılan Malzeme: Pul boncuklar tutturma.

Uygulanan Teknik: El dikişi yapılmıştır.

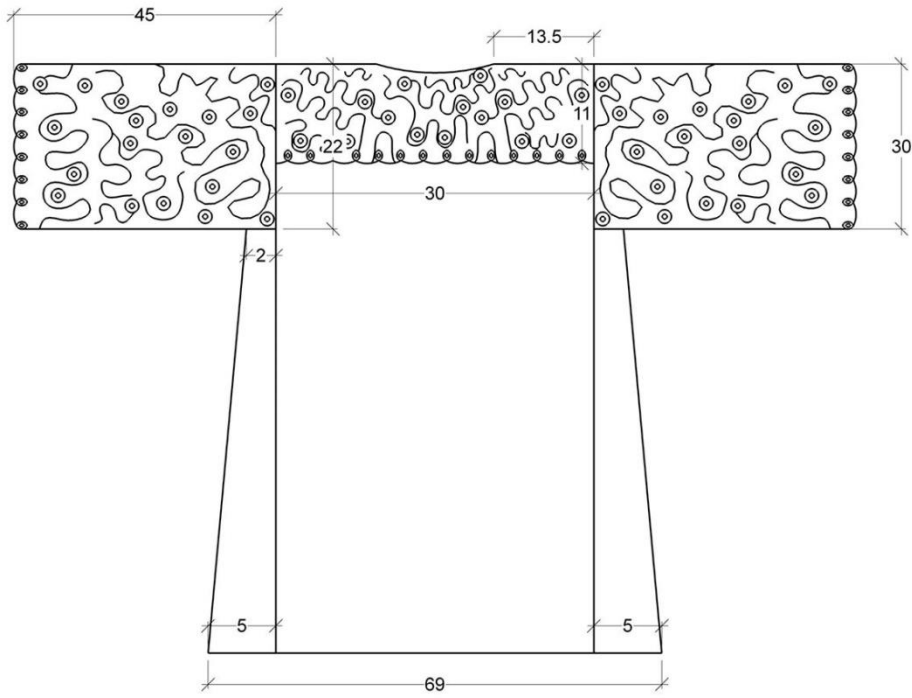
Renk: Altın

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: İç göyneği üzerine giyilmiştir.

Şekil 4.5. Takmes Nadiroz ön teknik çizim

Şekil 4.6. Takmes Nadiroz arka teknik çizim

Resim 4.10. Makaddel Arğan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Makaddel Arğan geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.10

Giyim No: 3.2

Giyimin Adı: Makaddel Arğan

Giyimin Model Özelliği: Uzunluğu yaklaşık iki metre genişliği bir metrelik kaşmir kumaştan yapıp dikdörtgen şeklindedir. Göğüs kısmında giyimin üstüne sabitlenmektedir. Khalal isimli toka ile sol omza sabitlenecek şekilde sağ kolun altından geçirilmektedir. Makaddel'ünün uzun kısımları yaldızlı ve ipek ipliklerle işlenmektedir. Mukaddel'ün üst tarafı yaldızlı şeritlerle zikzak şeklinde işlenmekte olup, enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: Kaşmir.

Renk: Yeşil.

Desen Özellikleri: Kenarlarını üstüne bir miktar geometrik desenlidir. Kenarlarının kısımları ipekli ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli iplikler, yaldızlı şeritlerle süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: El dikişı yapılmıştır.

Renk: Kırmızı, yaldızlı.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Edfase Nalharir üzerine giyilmiştir.

Resim 4.11. Edfase Nalharir görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Edfase Nalharir geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.11

Giyim No: 3.3

Giyimin Adı: Edfase Nalharir

Giyimin Model Özelliği: Çizgili ipek kumaştır. Uzunluğu yaklaşık dört metre genişliği iki metrelik ipek kumaştan yapıp dikdörtgen şeklindedir. Uzunlamasına olan kısımlarına dikdörtgen şeklinde ipek veya saten kumaş dikilir. Dikiş tarafı yaldızlı şerit ile süslenmektedir. İse enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir. Göğüs kısmından sabitlenmekte olup sağ kolun altından geçirildikten sonra toka ile sol omza sabitlenecek şekilde başa ve vücuda dolandırılır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek

Renk: Sarı, yeşil, kırmızı, mor, kahverengi.

Desen Özellikleri: İnce ve kalın yolludur. Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli ipliklerle süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: El dikişı yapılmıştır.

Renk: Sarı, kırmızı, yeşil.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Takmes Nadiáz üzerine giyilmiştir.

4.2.4. Edfase Nasodan geleneksel giyim inceleme formu

Resim 4.12. Edfase Nasodan ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 4

Resim No: 4.12

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

İnceleme Tarihi: 15. 05. 2017

Yöresel Adı: Edfase Nasodan

Giyimin Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde

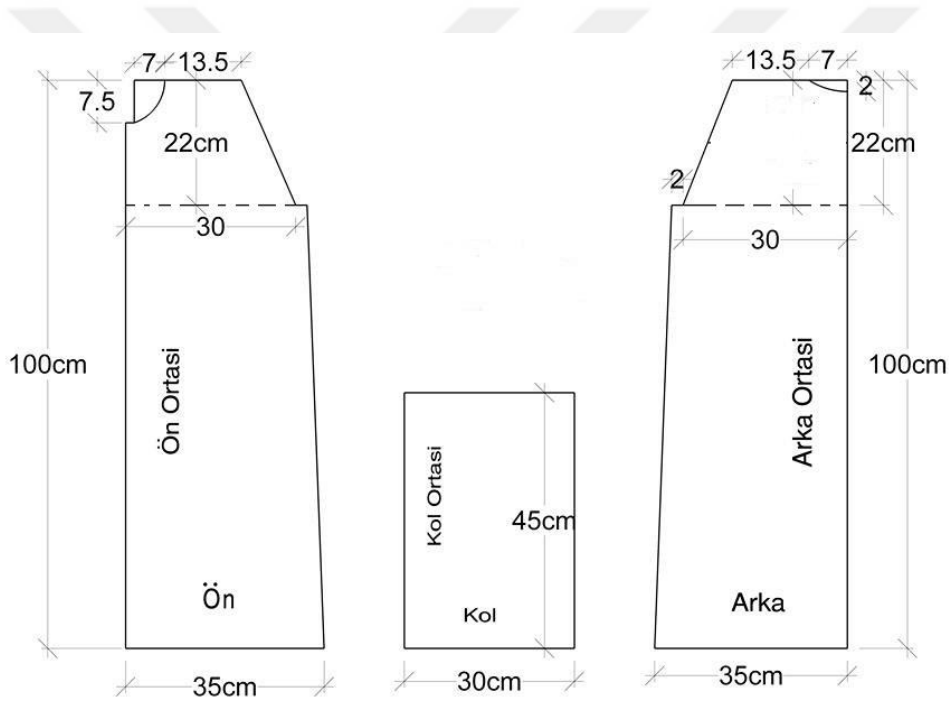
Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir giyimdir.

Koleksiyondaki Yer: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Giyimin Giyim Şekli: Takım olarak giyilmiştir.

Resim 4.13. Topoşıit ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Şekil 4.7. Topoşıit ön ve arka kalıp çizim

Topoşıit geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.13

Kalıp Çizim No: 4.7

Giyim No: 4.1

Giyimin Adı: Topoşıit

Giyimin Model Özelliği: Dize kadar uzanan uzun gömlektir oluşmakta olup yermi cm civarında önden açık daire şeklinde boyun kısmı bulunmaktadır. Dirseğin yarısına kadar ulaşan dikdörtgen şeklinde geniş yeri bulunmaktadır. Gömlek aşağıdan geniş olup, gömlek üstü için dantel kumaştan kullanılmıştır. Gömlek altı için keten kumaştan kullanılmaktadır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek

Renk: Siyah

Desen Özellikleri: Bitkisel ve geometrik şekiller desenlidir.

Dikim Tekniği: Makine dikiş ile birleştirilmiştir.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli ipliklerle süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: El dikişi yapılmıştır.

Renk: Kırmızı, yeşil, sarı, mor, beyaz, pembe.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

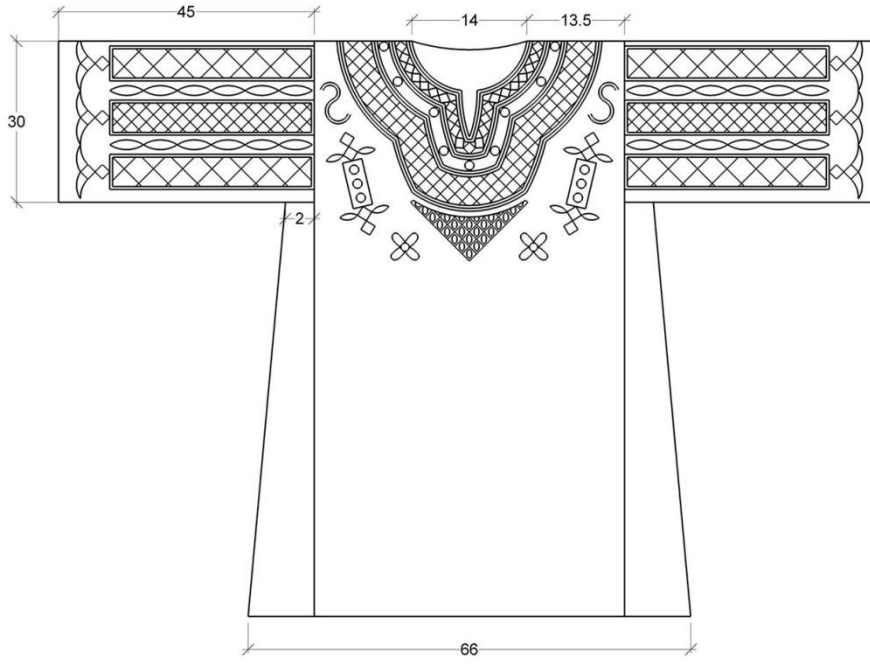
Astarlık Kumaşın Türü: Pamuklu.

Renk: Beyaz

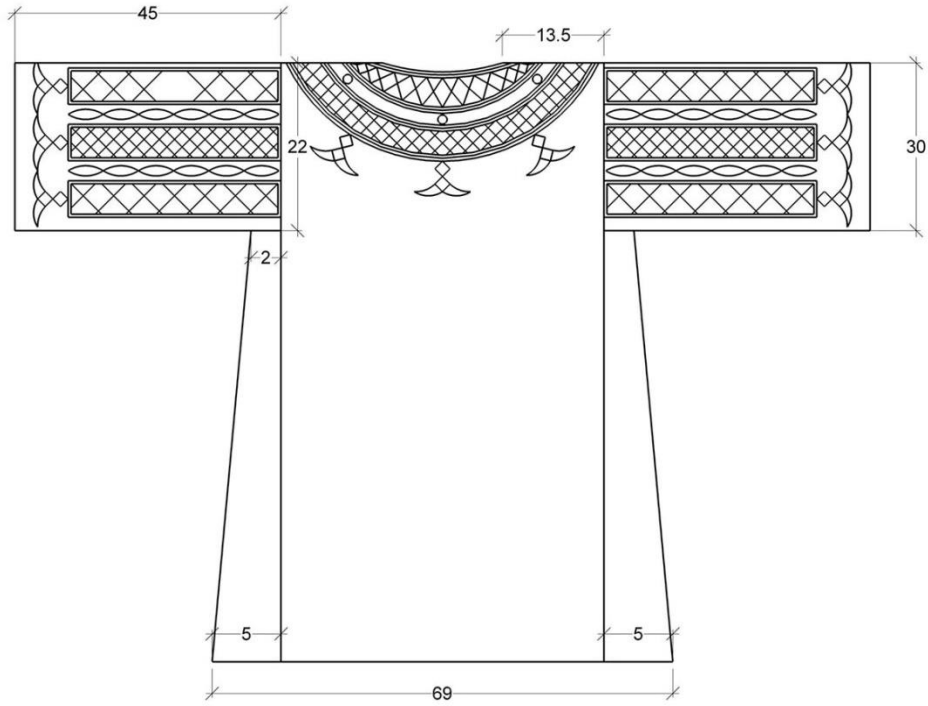
Astarlama Tekniği: Vücut rahatlığını sağlayan kumaştandır. Birebir giyim ölçülerinde olup, sadece kol ağzının görünen kısmı ayrı kesilmiştir. El dikişi ile birleştirilmiştir.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: İç göynek üzerine giyilmiştir.

Şekil 4.8. Topoşiit ön teknik çizim

Şekil 4.9. Topoşiit arka teknik çizim

Resim 4. 14. Magddel Zikeğa görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Magddel Zikeğa geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.14

Giyim No: 4.2

Giyimin Adı: Magddel Zikeğa

Giyimin Model Özelliği: Uzunluğu yaklaşık iki metre genişliği bir metrelik kaşmir kumaştan yapıp dikdörtgen şeklindedir. Göğüs kısmında giyimin üstüne sabitlenmektedir. Khalal isimli toka ile sol omza sabitlenecek şekilde sağ kolun altından geçirilmektedir. Giyimin uzun kısımları yaldızlı ve ipek ipliklerle işlenmektedir. Giyimin üst tarafı yaldızlı şeritlerle zikzak şeklinde işlenmekte olup, enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: Kaşmir

Renk: Kırmızı

Desen Özellikleri: Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir. Kenarlarının üstüne bir miktar geometrik desenlidir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli iplikler, yaldızlı şeritlerle süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: El dikişi yapılmıştır.

Renk: Kırmızı, sarı, yeşil

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Topoşiit ile Edfase Nasodan üzerine giyilmiştir.

Resim 4.15. Edfase Nasodan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Edfase Nasodan geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.15

Giyim No: 3.3

Giyimin Adı: Edfase Nasodan

Giyimin Model Özelliği: Uzunluğu yaklaşık dört metre genişliği iki metrelik çizgili ipek kumaştan yapılıp dikdörtgen şeklindedir. Uzunlamasına olan kısımlarına dikdörtgen şeklinde ipek veya saten kumaş dikilir. Dikiş tarafı yaldızlı şerit ile süslenmektedir. Enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir. Göğüs kısmından sabitlenmekte olup sağ kolun altından geçirildikten sonra toka ile sol omza sabitlenecek şekilde başa ve vücuda dolandırılır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek

Renk: Kırmızı, lacivert, gri.

Desen Özellikleri: İnce ve kalın yolludur. Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli iplikler, şeritle süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: Makine dikişi ve el dikişi kullanılmıştır.

Renk: Kırmızı, yeşil, sarı iplik, yıldızlı şerit, mor saten kumaştan kullanılmıştır.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Topoşit üzerine giyilmiştir.

4.2.5. Ardi geleneksel giyim inceleme formu

Resim 4.16. Ardi önden görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 5

Resim No: 4.16

Kullanıldığı Yöre: "Bani vazit kabileleri"

İnceleme Tarihi: 15. 05. 2017

Yöresel Adı: Ardi

Giyimin Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

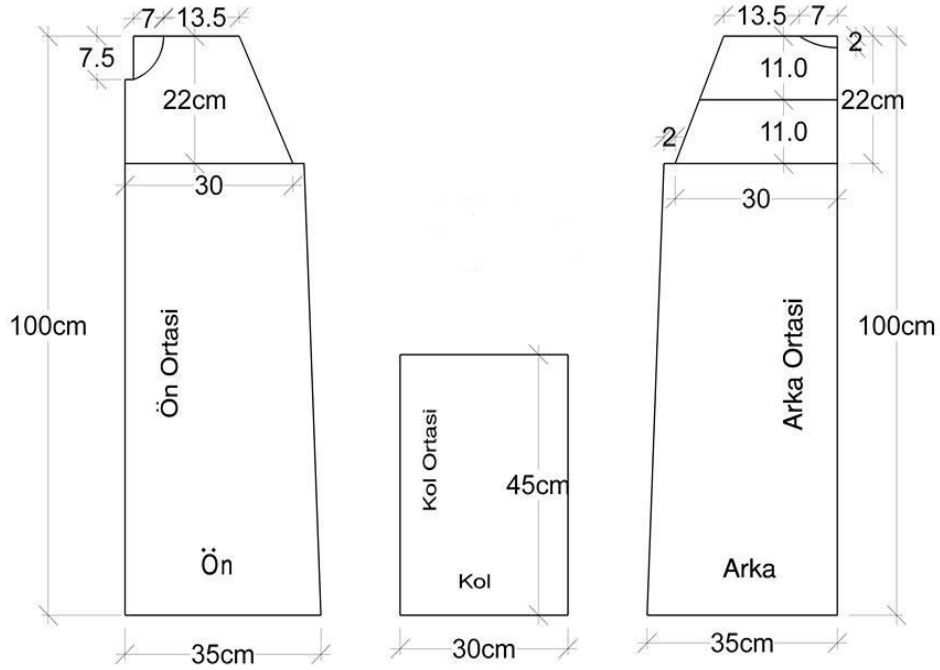
Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir giyimdir.

Koleksiyondaki Yer: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Giyimin Giyilme Şekli: Takım olarak giyilmiştir.

Resim 4.17. Tekmas ön ve arkadan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Şekil 4.10. Tekmas ön ve arka kalıp çizim

Tekmas geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.17

Kalıp Çizim No: 4.10

Giyim No: 5.1

Giyimin Adı: Tekmas

Giyimin Model Özelliği: Dize kadar uzanan uzun gömlektir oluşmakta olup yermi cm civarında önden açık daire şeklinde boyun kısmı bulunmaktadır. Bazen açıklık yapılarak fermuar takılır. Dirseğin yarısına kadar ulaşan dikdörtgen şeklinde geniş yenleri bulunmaktadır. Gömlek aşağıdan geniş olup, gömlek üstü için kullanılacaksa kumaş yenleri çizgili ipekten yapılır, gömlek altı için kullanılacaksa kumaş yenleri ketenden yapılmaktadır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek, keten karışımı kullanılmıştır.

Renk: Pudra, sarı, kırmızı, beyaz, mavi, yeşil, pembe, mor, kahverengi.

Desen Özellikleri: Pudra zemin üzerinde, sarı, kırmızı, beyaz, mavi, yeşil, pembe, mor ve kahverengi ince çizgilidir.

Dikim Tekniği: Makine dikiş ile birleştirilmiştir.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Keten

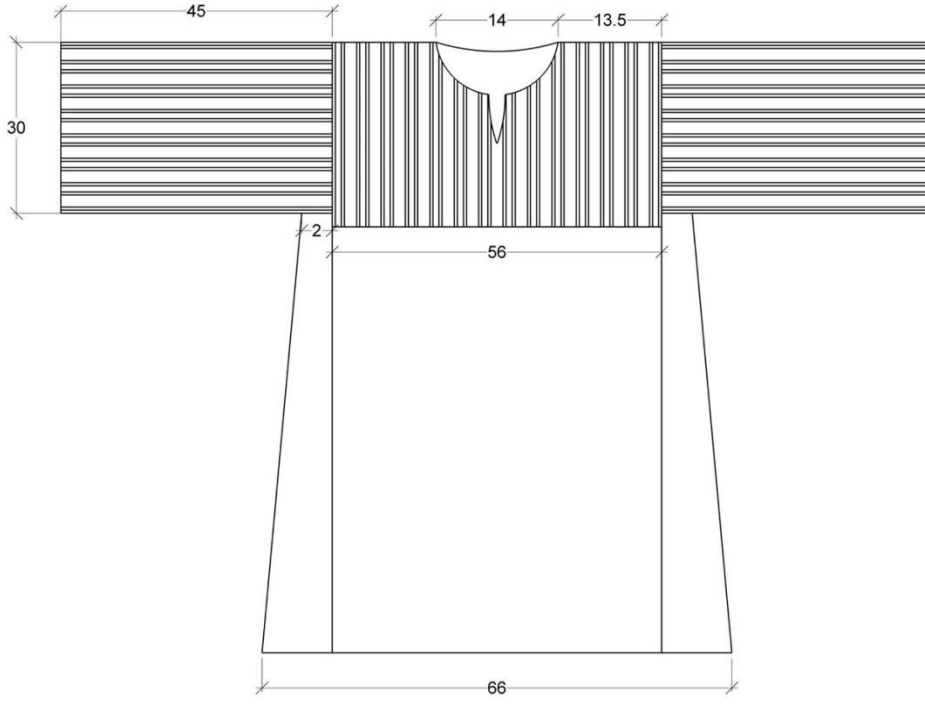
Renk: Pudra

Astarlama Tekniği: Vücut rahatlığını sağlayan kumaştandır. Astarın tersine gelecek şekilde iç içe geçirilmiştir. Kolda ve yakada biye ile kruvaze kenarı ve yanlarda dikiş ile birleştirilmiştir.

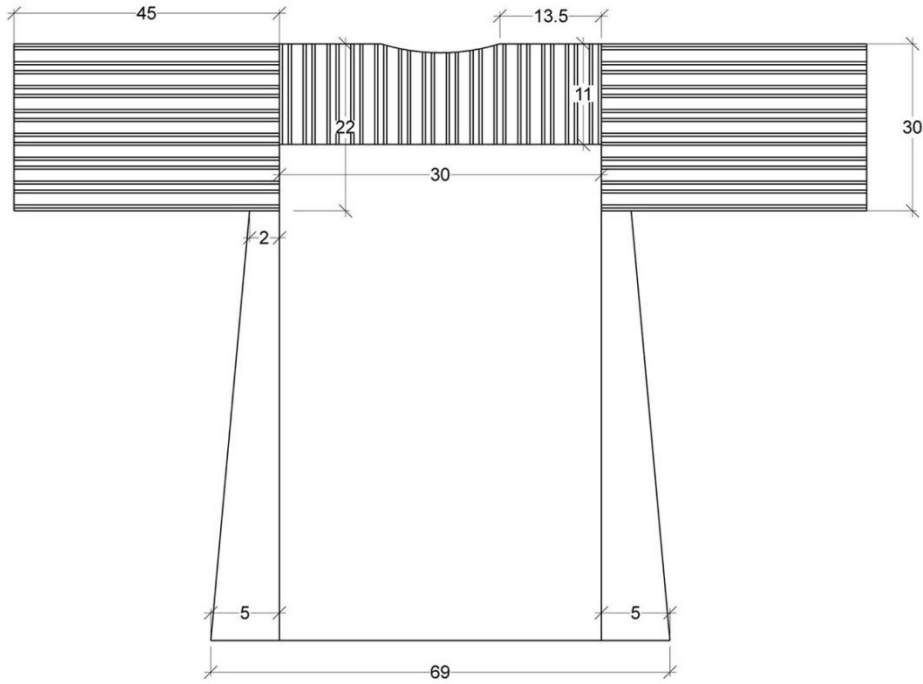
Kullanılan Malzeme: Giyimde süsleme kullanılmamaktadır.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyim Şekli: İç göynek üzerine giyilmiştir.

Şekil 4.11. Takmes ön teknik çizim

Şekil 4.12. Takmes arka teknik çizim

Resim 4.18. Magddel Zike ğagörünümü (Zeynep DoĒa'nın sandıĒından)

Magddel ZikeĒa geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.18

Giyim No: 5.2

Giyimin Adı: Magddel ZikeĒa

Giyimin Model ÖzelliĒi: UzunluĒu yaklaşık iki metre geniřliĒi bir metrelik kaşmir kumaştan yapılıp dikdörtgen şeklindedir. GöĒüs kısmında elbisenin üstüne sabitlenmektedir. Khalal isimli toka ile sol omza sabitlenecek şekilde saĒ kolun altından geçirilmektedir. Giyimin uzun kısımları yaldızlı ve ipek ipliklerle işlenmektedir. Giyimin üst tarafı yaldızlı şeritlerle zikzak şeklinde işlenmekte olup, enlemesine olan kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Onarım Görüp GörmediĒi: Onarım Görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir Durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: Kaşmir

Renk: Kırmızı

Desen Özellikleri: Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir. Kenarlarının üstüne bir miktar geometrik desenlidir.

Dikim TekniĒi: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli iplikler, yaldızlı şeritlerle süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: El dikişi yapılmıştır.

Renk: Kırmızı, sarı, yeşil, yaldızlı.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Ardi ile Takmes üzerine giyilmiştir.

Resim 4.19. Ardi görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Ardi geleneksel giyim inceleme formu

Resim No: 4.19

Giyim No: 5.3

Giyimin Adı: Ardi

Giyimin Model Özelliği: Uzunluğu yaklaşık dört metre genişliği iki metre ipek kumaştan yapılıp dikdörtgen şeklindedir. Göğüs kısmından sabitlenmekte olup sağ kolun altından geçirildikten sonra toka ile sol omza sabitlenecek şekilde başa ve vücuda dolandırılır.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Giyilebilir durumdadır.

Giyimin Kumaş Özellikleri ile İlgili Bilgiler

Kumaş Türü: İpek

Renk: Beyaz

Desen Özellikleri: İnce yolludur. Geometrik desenler yapılmıştır. Kenarlarının kısımları renkli ipek ipliklerden yapılan püsküllerle süslenmektedir.

Dikim Tekniği: Dokumadır.

Giyimin Astarı İle İlgili Bilgiler

Astarlık Kumaşın Türü: Giyimde astarlama kullanılmamaktadır.

Süsleme Özellikleri İlgili Bilgiler

Kullanılan Malzeme: İpekli iplikler ile süslenmektedir.

Uygulanan Teknik: El dikişı yapılmıştır.

Renk: Kırmızı, yeşil, sarı, turuncu.

Eserin Yayınlanıp Yayınlanmadığı: Giyim herhangi bir araştırma ve yayında kullanılmamıştır.

Giyimin Giyilme Şekli: Takmes üzerine giyilmiştir.

4.3. Kadınlarının Geleneksel Takı Çeşitleri

Alt problem 3. Libya'nın güney batısında bulunan şehrine ait geleneksel kadın giyimlerinde kullanılan aksesuar özellikleri nelerdir?

Kadını genel olarak gündelik hayata, düğün, bayramlar gibi her bir milli günlere uygun, çok çeşitli şekil ve türde gümüş ve altın takılar takınmaya özen göstermektedir. Zincir, kolye, halhal, bilezik, baş aksesuarı, küpe, yüzük en önemli mücevheratlardandır. Saç örgülerinden başın en üst kısmına sarkan takılar daire ve yarı daire şeklinde, değerli taşlarla kaplı veya küpe gibi başın iki yanından sarkan olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Eski gümüş ve altın madeni paralar takı yapımında geniş bir ölçüde kullanılmakta olup, alın ve başaksesuarı olarak ve yahut da çoğunlukla ağır gümüşten yapılan, giyilip ve çıkarılması kolaylaşması için açık bir bölümü olan hal hal yapımında, kadınların kullanım ve takıların yapım ve tasarım modellerine göre farklı şekil ve türde bilezik kullanılmaktadır. Boyun aksesuarları eşsiz şekilde parçaların mükemmel şekilde yapılan zincirlerin birbirine birleştirilmesi ile veya bitişik gümüş birkaç parçadan bir araya gelmesi ile tasarlanmaktadır (Al Buhari, 2010, s. 39).

Resim 4.20. Ghadames geleneksel kullanılan takı çeşitleri görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

4.3.1. Qarmoun geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.21. Qarmoun görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 1

Resim No: 4.21

Aksesuar No: 1

Yöresel Adı: Qarmoun

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Uzunluğu yarım metre civarında siyah yün ipliklerden yapılan örgüden yapılmaktadır. Altın bant ve yaldızlı taş parçaları ile süslenmektedir. Aksesuar türlerinden biri olarak başa takılmaktadır. Qarmounun ön kısmına iki iplik ile saça sabitlenmektedir.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Yün iplik

Renk: Siyah

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Yün iplik, altın bant ve yaldızlı taş parçaları ile süslenmektedir.

Renk: Kırmızı, yaldız

Süslemenin Model Özelliği: Kırmızı renğinde yün iplikler ile üstten dolanmaktadır. Bu iplik ile kadının saçına sabitlenmektedir. Örgü etrafında (X) şeklinde yaldız renkli saten bant dolandırılır ve şeklin yarı kısmına yaldız renğinde taş parçası konulur.

4.3.2. Qarmoun Yesracin geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.22. Qarmoun Yesracin görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 2

Resim No: 4.22

Aksesuar No:2

Yöresel Adı: Qarmoun Yesracin

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Uzunluğu yarım metre civarında siyah yün ipliklerden yapılan örgüden yapılmaktadır. Altın bant ve yaldızlı taş parçaları ile süslenmektedir.

Aksesuar türlerinden biri olarak başa takılmaktadır. Qarmounun ön kısmına iki iplik ile saça sabitlenmektedir.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Cinsi: Yün iplik

Renk: Siyah

Aksesuarların Model Özelliği: Uzunluğu yarım metre civarında siyah yün ipliklerden yapılan örgüden yapılmaktadır. Altın bant ve yaldızlı taş parçaları ile süslenmektedir. Aksesuar türlerinden biri olarak başa takılmaktadır. Qarmounun ön kısmına iki iplik ile saça sabitlenmektedir.

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Nazarlık (Asko, Alhamisa, Allirat), taş, akik taşı ve altın parçaları ile süslenmektedir.

Renk: Kırmızı, yaldız, mor, sarı, mavi, yeşil.

Süslemenin Model Özelliği: Kırmızı renğinde yün iplikler ile üstten dolanmaktadır. Bu iplik ile kadının saçına sabitlenmektedir. Örgü etrafında (X) şeklinde yaldız renkli saten bant dolandırılır ve şeklin yarı kısmına yaldız renğinde taş parçası konulur. Nazarlık, taş, akik taşı ve altın parçaları ile süslenmektedir. Düğünde oynamak isteyen kadın bu takıyı takmaktadır.

- Asko: Fildişinden, ceylan boynuzlarından, mermerden veya bazen de plastikten yapılmaktadır. Üst kısmı gümüşle kaplanmaktadır. Nazarlık çeşidi olarak kullanılmaktadır.

-Khamisa: El şeklinde, nazarlık olarak kullanılan gümüşten yapılan bir aksesuardır.

-Lirat: Üzerinde (Allahu) celle celalahunun isminin yazdığı daire şeklinde altın parçadır.

4.3.3. Jellabe geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.23. Jellabe görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 3

Resim No: 4.23

Aksesuar No: 3

Yöresel Adı: Jellabe

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Eskiden Ghadames kadını şuan Jellabe'nin yapıldığı aynı yöntemle saçlarını örüp ve Jellabe'deki aynı takılarla saçlarına şekil verirlerdi. Bu işlemin zor ve meşşaketli olmasından dolayı Ghadames kadını düğünlerde saçlarını örmek yerine onunla süslenebilmek için Jellabe üretimini yapmıştır. Keten, poblin ve pamuk kumaştan yapılan dikdörtgen şeklinde parça üzerine sabitlenmiş

(Sebran) isimli yün iplerden yapılan ince örgülerden oluşmaktadır ve uzunluğu bir metre civarındadır. Orta kısmında bu örgüler yedi parçaya ayrılmaktadır ve her parça renkli iplik kümesi ile örülmektedir. Jellabe'nin orta ve en üst tarafı gümüş ve altından yapılan farklı parçalarla süslenmektedir.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Yün iplik

Renk: Siyah

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Nazarlık (Heriz, Tamaşşut, Azalic, Tarut), yün iplik, gümüş ve altın parçaları ile süslenmektedir.

Renk: Kırmızı, yıldız, gümüş, mor, sarı, mavi, yeşil.

Süslemenin Model Özelliği: Keten, pöblin ve pamuk kumaştan yapılan dikdörtgen şeklinde parça üzerine sabitlenmiş (Sebran) isimli yün ipliklerden yapılan ince örgülerden oluşmaktadır ve uzunluğu bir metre civarındadır. Orta kısmında bu örgüler yedi parçaya ayrılmaktadır ve her parça renkli iplik kümesi ile örülmektedir. Jellabe'nin orta ve en üst tarafı gümüş ve altından yapılan farklı parçalarla süslenmektedir.

- Heriz: Elle yapılan işlemlerle kaplı dikdörtgen şeklinde gümüş aksesuardır. Alt kısmında, kırmızı taşlarla dizili gümüş zincir topluluğu bulunup, her zincirin bitiminde (Khamise) isimli el şeklinde gümüş parçalar bulunmaktadır.

- Tamaşşut: Elle yapılan işlemlerle kaplı yarı daire şeklinde gümüş parçasıdır. Alt kısmında, kırmızı taşlarla dizili gümüş zincir topluluğu bulunup, her zincirin bitiminde (Khamise) isimli el şeklinde gümüş parçalar bulunmaktadır.

- Azalic: Başın ön kısmında Jellabe üzerine sabitlenmiş yün ipliklerden yapılmış yedi ince örgüden oluşmaktadır. Bu örgülerin bitimi kırmızı taşlarla ve (Khamise) isimli el şeklinde gümüş parça ile süslenmektedir.

- Tarut: Başın ön kısmında Jellabe üzerine sabitlenmiş yün ipliklerden yapılmış hacmi küçük örgülerden oluşmaktadır. Akik ve altın parçalarla süslenmektedir.

4.3.4. Kharras geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.24. Kharras görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 4

Resim No: 4.24

Aksesuar No: 4

Yöresel Adı: Kharras

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Gümüş bir çift küpeden oluşmaktadır. Her bir küpenin içine altın parça kümesi konulmaktadır. Bu altın parçaların ağırlığını azaltmak ve kulağın bu ağırlığı taşıyamamasından dolayı iki küpe başa konulan ve yüzün iki tarafından sarkacak şekilde örgülerle sabitlenen yün iplikle bağlanmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Gümüş, yün iplik.

Renk: Gümüş, kırmızı.

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Altın ve akik (Tecment, Kandiller, Talin, Tezabitit) parçaları ile süslenmektedir.

Renk: Beyaz, yaldız.

Süslemenin Model Özelliği: Her bir küpenin içine altın parça kümesi konulmaktadır.

- Tecment: El ile yapılan işlemlerle kaplı saf altından yapılan oymalı toplardır.
- Kandiller: Kandile veya denizyıldızına benzeyen saf altından bir parçadır.
- Talin: El ile yapılan işlemlerle kaplı piramit şeklindeki saf altın parçasıdır. Alt kısmından altın zincir kümesi sarkmaktadır.
- Tezabitit: Beyaz taş ve kırmızı akikten yapılmış tanelerle dizili altıntoplardan oluşmaktadır.

4.3.5. Edlayil geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.25. Edlayil görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 5

Resim No: 4.25

Aksesuar No: 5

Yöresel Adı: Edlayil

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Misk altını isimli akik ve mercan tanelerinden iki dizi ile tasarlanmış bir çift iplikten oluşmaktadır. Akik ve mercan taneleri arasında birçok muska ile süslenmiş yedi gümüş zincir sarmaktadır. Yüzün iki kısmından sarkacak şekilde toka ile başa sabitlenmektedir.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Akik ve mercan

Renk: Mercan, kırmızı, beyaz.

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Anmaclul, gümüş zincirleri süslemek için asılan ve muska çeşidi olarak kullanılan fildişi, altın ve gümüş parçalardır.

Renk: Gümüş, altın, mavi, kırmızı, sarı.

Süslemenin Model Özelliği: Akik ve mercan taneleri arasında birçok muska ile süslenmiş yedi gümüş zincir sarmaktadır.Yüzün iki kısmından sarkacak şekilde toka ile başa sabitlenmektedir.

4.3.6. Tezrira Nağif geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.26. Tezrira Nağif görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 6

Resim No: 4.26

Aksesuar No: 6

Yöresel Adı: Tezrira Nağif

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: (Temlifit) isimli sekiz kırmızı akik tanelerinin sıra ile dizili olduğu yün iplikte el ile yapılan işlemlerin olduğu (Tecment) isimli oymalı yedi altıntoptan oluşmaktadır. Yüzün iki tarafında sarkacak şekilde toka ile başa sabitlenmektedir.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Altın ve akik

Renk: Yaldız, kırmızı.

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Akik, yün iplik.

Renk: Kırmızı

Süslemenin Model Özelliği: Temlifit, Sıra ile (Tecment) isimli altıntoplar yün iplikte dizilmektedir.

4.3.7. Ansisi geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.27. Ansisi görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 7

Resim No: 4.27

Aksesuar No: 7

Yöresel Adı: Ansisi

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Saf altından farklı hacimlerdeki dairesel parçalardan oluşmaktadır. (Seletet Ansisi) isimli bant üzerinde her bir dairenin ortasında dizili kırmızı taş parçası bulunmaktadır. Alna takılmakta olup arkadan bağlanmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Saf altın

Renk: Yaldız

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Kırmızı taş, siyah kumaş

Renk: Kırmızı, siyah

Süslemenin Model Özelliği: Her bir altın dairenin ortasına konulan taş parçalarıdır. Üzerinde altın parçalarının dizili olduğu siyah renkte kaşmir kumaşından yapılan banttır.

4.3.8. Asaba geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.28. Asaba görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 8

Resim No: 4.28

Aksesuar No: 8

Yöresel Adı: Asaba

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Yün bir iplikte dizilmiş (Tadenniş) isimli dikdörtgen şeklinde beş adet altın parçalardan oluşmaktadır. Parçanın ortasında top şeklinde çıkıntı bulunmaktadır. Bu parçanın her iki tarafında (Temeşşut Nağf) isimli yarı daire şeklinde altın parça bulunmaktadır. Alna takılmakta olup arkadan bağlanmaktadır. Eski parçaların (Ansisi) üstünde olmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Altın

Renk: Yıldız

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Altın, yün iplik

Renk: Yıldız, kırmızı iplik

Süslemenin Model Özelliği: Bu parçanın her iki tarafında (Temeşşut Nağıf) isimli yarı daire şeklinde altın parça bulunmaktadır. Altından altın zincir kümesi sarkmaktadır.

4.3.9. Tezrira geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.29. Tezrira görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 9

Resim No: 4.29

Aksesuar No: 9

Yöresel Adı: Tezrira

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa.

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Yün bir iplikte dizili kırmızı akik taneleri ve altın parçalarının birarada olduğu bir kümeden oluşmaktadır. Kırmızı ve beyaz taşlarla süslenmiş, (Qattouf) isimli el işlemeli yumurta şeklinde altın parçası ipin orta kısmına takılmaktadır. Bu aksesuarın iki tarafına (Tecement) isimli altıntoplar ve (Temlifit) isimli akik taneleri konulmaktadır. Halka gibi boyna takılmakta olu parkadan bağlanmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Altıntoplar, akik

Renk: Yıldız, kırmızı

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Kırmızı akik, beyaz taşlar.

Renk: Kırmızı, beyaz

Süslemenin Model Özelliği: Kırmızı ve beyaz taşlarla süslenmiş, (Qattouf) isimli el işlemeli yumurta şeklinde altın parçası ipin orta kısmına takılmaktadır. Bu parçanın iki tarafına (Tecement) isimli altıntoplar ve (Temlifat) isimli akik taneleri konulmaktadır. Halka gibi boyna takılmakta oluparkadan bağlanmaktadır.

4.3.10. Licam geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.30. Licam görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 10

Resim No: 4.30

Aksesuar No: 10

Yöresel Adı: Licam

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Vazo veya testiye benzeyen altın parçadan oluşmaktadır. Ghadames dilinde allicamdan kastedilen testi olduğu için bu isimle

adlandırılmıştır. El işlemeli, yün iplik üzerinde dizilmektedir. Kolye gibi boyna takılmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Altın

Renk: Yaldız

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Yün iplik

Renk: Kırmızı

Süslemenin Model Özelliği: Yün iplik üzerinde dizilmektedir. Kolye gibi boyna takılmaktadır.

4.3.11. Gelada geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.31. Gelada görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 11

Resim No: 4.31

Aksesuar No: 11

Yöresel Adı: Gelada

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Harez isimli dikdörtgen şeklinde beş veya yedi parçadan oluşan gümüş parçalardan oluşan kolyedir. İplik üzerine dizilen her bir parça arasına (Tadhafout) isimli yüzük şeklinde gümüş parça konulmaktadır. Boyna takılmakta olup arkadan bağlanmaktadır. Göğüs üzerine sarkmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Gümüş

Renk: Gümüş

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Gümüş

Renk: Gümüş

Süslemenin Model Özelliği: Küçük sandığa benzeyen el işlemeli dikdörtgen şeklinde gümüş parçadır. Başörtü veya muska gibi Kuran ayetlerinin içine konulması amacıyla kullanılmaktadır. Her parçanın altından yedi gümüş zincir sarmaktadır. Her bir zincirin altına iki kırmızı taş ve alkhamise isimli el şeklinde gümüş parçanın dizilmektedir. İplik üzerinde muska ve sıra ile daire şeklinde gümüş işlemeli yüzük gibi gümüş parçalardan oluşmaktadır.

4.3.12. Mercan geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.32. Mercan görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 12

Resim No: 4.31

Aksesuar No: 12

Yöresel Adı: Mercan

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Yaklaşık bir metre mercan akikten yapılan bir kolyedir. Kolyenin alt ve orta kısmı (Tecemment) isimli altın taş ile ve altın misk isimli siyah akik ile süslenmektedir. İki tarafına kırmızı akik taşı ve beyaz taş kümesi konulmaktadır. Boyna takılıp göğüs üzerine sarmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Mercan

Renk: Mercan

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Akik taşı, taş

Renk: Siyah akik, kırmızı akik taşı, beyaz taş.

Süslemenin Model Özelliği: Kolyenin alt ve orta kısmı (Tecemment) isimli altın taş ile ve altın misk isimli siyah akik ile süslenmektedir. İki tarafına kırmızı akik taşı ve beyaz taş kümesi konulmaktadır. Boyna takılıp göğüs üzerine sarkmaktadır.

4.3.13. Khalal geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.33. Khalal görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 13

Resim No: 4.32

Aksesuar No: 13

Yöresel Adı: Khalal

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: (Tadhra) isimli gümüş toka yardımıyla giyimde omza sabitlenmesi için kullanılan el işlemeli at nalı şeklinde gümüş bir parçadır. Khalal içerisine süs için gümüş ve deri parça kümesi konulmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Gümüş

Renk: Gümüş

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Gümüş (Tadhra, Tagmenet, Khalal, Takarurt), deri (Amazur Herzi, Silfit, Takarurt Zubdah), karanfil sap, kaşmir kumaş.

Renk: Gümüş, kahverengi, kırmızı, mor, yeşil, sarı.

Süslemenin Model Özelliği: Khalal içerisine süs için gümüş ve deri parça kümesi konulmaktadır.

- Tadhra: Giyimin omza sabitlenmesi için kullanılan topuz şeklinde gümüş parçadır.

- Tagmenetan khalal: Kendisinden üçgen şeklinde gümüş parçanın sarktığı gümüş küpedir. Açıortay içinde kırmızı renkli kristal tanesi ile süslüdür. Silindir şeklinde, elişlemeli başka gümüş bir parça ile kaynaşması için kendisinden gümüş zincir kümesi ve mercan taneleri ile dizili gümüş zincir kümesi sarmaktadır. Her zincirin bitişiğine farklı şekillerde gümüş parçalar konulmaktadır.

- Takarurt: Mercanla kaplı gümüş zincirler kümesinden oluşmaktadır. Kendisinden el işlemeli silindir şeklinde gümüş parça sarmaktadır. Alt tarafından da mercanla kaplı gümüş zincirler kümesi sarmaktadır. Her zincirin bitişiğine (Khamise) isimli el şeklinde gümüş parça konulmaktadır.

- Tashabt: İplikte karanfil sap kümesi ve renkli taş topluluğunun dizilmesiyle oluşmaktadır. Kokulu süs çeşitlerinden biri olarak kullanılmaktadır.

- Amazur herzi: Cüzdan şeklinde gerçek deriden yapılmış dikdörtgen şeklinde bir parçadır. Renkli ipek iplikleri ile nakş edilmiştir. İçerisine Kuran ayetleri ve başörtünün içine konulması için kullanılmaktadır.

- Silfit: Cüzdan şeklinde gerçek deriden yapılmış dikdörtgen şeklinde, deri bir bant ile bitişik bir parçadır. Renkli ipek iplikleri ile nakş edilmiştir. İçerisine para koymak için kullanılmaktadır.

- Takarurt Zubdah: Renkli taş ve yün ipliklerle nakşedilmiş, top şeklinde gerçek deriden yapılan bir parçadır. Parfüm kokusu vermesi için içerisine misk konulmaktadır.

- Tiziba: Yarı yumurta şeklinde kaşmir kumaştan bir parçadır. Farklı şekil ve çeşitli renklerde taş küme ve altın, gümüş muska kümesi ile işlenmektedir. Tiziba'nın tüm kenarları yıldız renki taşlarla nakşedilmektedir. Tiziba'nın alt tarafından kırmızı renkli taşın dizili olduğu zincir sarmaktadır. Bitimine farklı şekillerde gümüş muskalar konulmaktadır.

4.3.14. Teşhalet geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.34. Teşhalet görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 14

Resim No: 4.33

Aksesuar No: 14

Yöresel Adı: Teşhalet

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Bir tür gümüş bileziktir. El işçiliğiyle hazırlanan işlemeli bir aksesuardır. İki kola da takılmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Gümüş

Renk: Gümüş

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Gümüş

Renk: Gümüş

Süslemenin Model Özelliği: El işçiliğiyle süslenmektedir.

4.3.15. Tehdedet geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.35. Tehdedet görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 15

Resim No: 4.34

Aksesuar No: 15

Yöresel Adı: Tehdedet

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Bir tür gümüş bileziktir. El işçiliğiyle hazırlanan işlemeli bir aksesuardır. İki kola da takılmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Gümüş

Rengi: Gümüş

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Gümüş

Renk: Gümüş

Süslemenin Model Özelliği: El işçiliğiyle süslenmektedir.

4.3.16. Tadhafut geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.36. Tadhafut görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 16

Resim No: 4.35

Aksesuar No:16

Yöresel Adı: Tadhafut

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Yüzük gibidir. Geometrik şekillerin üzerine nakışlı olarak saf gümüşten hazırlanmaktadır. Daire, dikdörtgen, beşgen vb. Hind desenleri şekillerinden oluşan yayvan gümüş parçasıyla kaynaşmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Saf gümü

Renk: Gümü

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: Gümü

Renk: Gümü

Süslemenin Model Özelliği: El işçiliğiyle süslenmektedir.

4.3.17. Tellik geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.37. Tellik görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 17

Resim No: 4.36

Aksesuar No: 17

Yöresel Adı: Tellik

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Bir tür çarıktır. Kadınların giydiğine "Bulğa ya da Menguşe" adı verilmektedir. Bu terlik Libya'nın Ghadames bölgesinde üretilmektedir. Bu terlik deri işçiliği ile tanınmaktadır. İpek renklerle nakşedilmiş gerçek deriden yapılan ayakkabıdır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Deri

Renk: Kahverengi

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: İpek iplikler

Renk: Kırmızı, yeşil, mor, siyah, turuncu.

Süslemenin Model Özelliği: Çeşitli renkte nakışlar ile süslenmektedir.

4.3.18. Tekris geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.38. Tekris görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 18

Resim No: 4.37

Aksesuar No: 18

Yöresel Adı: Tekris

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Bu tekris deri işçiliği ile tanınmaktadır. İpek iplikler ile dikilmektedir. Çeşitli renkte nakışlar ile süslenmektedir.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Deri

Renk: Kahverengi

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: İpek iplikler

Renk: Kırmızı, mavi, yeşil, mor, siyah, turuncu.

Süslemenin Model Özelliği: Çeşitli renkte nakışlar ile süslenmektedir.

4.3.19. Asnifiz geleneksel aksesuarlar inceleme formu

Resim 4.39. Asnifiz görünümü (Zeynep Doğa'nın sandığından)

Örnek No: 19

Resim No: 4.38

Aksesuar No: 19

Yöresel Adı: Asnifiz

İnceleme Tarihi: 16. 05. 2017

Kullanıldığı Yöre: Ghadames "Bani vazit kabileleri"

Koleksiyona Geliş Biçimi: Zeynep Doğa'nın için hazırlanmış bir aksesuardır.

Koleksiyondaki Yeri: Bohçalanıp, sandıkta saklanmaktadır.

Aksesuarların Bulunduğu Kişi: Zeynep Doğa

Giyildiği Yer: Düğünde.

Aksesuarların Model Özelliği: Hurma dalından yapılmış dörtgen şeklinde el yelpazesidir. Tamamı çeşitli renkteki ipek ipliklerle geometrik veya bitki şekilleri işlenmektedir. Kenarları çiçek şeklinde ipek ipliklerle süslenmektedir. Hurma dalından sapı bulunmakta olup saten bantla kaplıdır. Süs ve havalandırmak için kullanılmaktadır.

Kullanılan Malzemeler Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Malzemeler Türü: Hurma dalın

Renk: Bej

Süsleme Özellikleri İle İlgili Bilgiler

Süsleme Türü: İpek iplikler, saten.

Renk: Kırmızı, mavi, yeşil, mor, sarı, turuncu.

Süslemenin Model Özelliği: İpek ipliklerle geometrik veya bitki şekilleri işlenmektedir. Kenarları çiçek şeklinde ipek ipliklerle süslenmektedir. Hurma dalından sapı bulunmakta olup saten bantla kaplıdır. Süs ve havalandırmak için kullanılmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak Ghadames Şehri Geleneksel Giyim Kuşam baş ve Aksesuarların süslemeleri renkleri teknikleri malzemeleri kalıpları kullanılan nakış teknikleri ve özellikleri incelenmiştir.

5.1. Sonuç

Geleneksel giyimlerin güncelliğini yitirmesi, kültürel değerinin yanında sanatsal değeri de oldukça fazla olan bu giyimlerin, sandıklarda ya da kapalı mekânlarda saklanmasına neden olmaktadır. Bu değerler düğünlerde veya özel günlerde ortaya çıkarılarak kullanılmakta ya da hiç kullanılmadan kaderine terk edilmektedir. Bu durum kültür öğelerimizin yok olmasının yanında bu değerlerin yozlaşmasına ve gelecek kuşaklara yanlış aktarılmasına da yol açmaktadır.

- Sonuç olarak Ghadames uzun zamandır Tunus, Cezayir arasında sınır üçgenindekinden dolayı coğrafik konumundan dolayı ticari rol üstlenmiştir. Kumaşlar Suudi Arabistan, Hindistan ve Sudan'dan getirilmiştir. Coğrafik konumu kendi ve civar ülkeler arasında kültür alışverişi yapılmasına katkıda bulunmuştur.
- Ghadames giyimleri basitlik, genişlik, bolluk ve çölün sıcak iklimi ile uyumlu olmasından dolayı büyüleyicilik gibi özellikleri bulunmaktadır. Ghadames giyimleri İslami kültür, Arap gelenek ve görenekleri ile iç içedir. Giyimler vücudu kapatacak şekilde uzun ve boldur. Ghadames kadını evden dışarı çıktığında tüm parçalarının vücudunu (Sefsari) kaplamaktadır.
- Geleneksel giyimler ipek, pamuk, keten, yün gibi doğal hammaddelerin sade ve çizgili şekilde kullanılması ile diğerlerinden farklılık göstermektedir. İpek kumaş Ghadames geleneksel giyimlerinde birinci dereceden tercih edilen kumaş olarak kullanılmıştır. Pamuk, keten ikinci dereceden tercih edilmiştir. Yün (kaşmir) sadece (Magddel) giyiminde ve kışlık giyimlerde kullanılmıştır.
- Araştırmada incelenen her modelin tarihi, coğrafik ve sosyolojik etkenlerin oluşturduğu ve bulunduğu bölgeye has özellikler taşıdığı gözlenmiştir.

- Araştırma bir kalıptan farklı malzemeler kullanılarak süsleme ve uygulama farklılıkları ile birden fazla model elde edilebileceğini göstermiştir.
- Ghadames giyimleri tercih edilen kırmızı, turuncu, yeşil ve mor ikinci planda da sıcak ve mavi gibi sıcak renklerle farklılık göstermiştir. Beyaz renk ise sadece dışarı çıkarken ve gelinlikte kullanılmıştır.
- Geleneksel Ghadames kadın giyimleri göğüs, sırt bölgesi, yenlerde, giyimlerin genişlemesine olan kısımlarının kenar bölgelerinde yoğun bir şekilde dikişin yapılması ile farklılık göstermektedir. Rengi ipek iplikler dikiş, geometrik ve bazen de bitkisel şekillerdeki dikişlerde ve saçak şeklinde kullanılmıştır. Elle dikiş tekniği de kullanılmıştır.
- Ghadames kadınının geleneksel giyimi Libya illerindeki diğer bayan giyimleri ile genel şekli ve kullanılan malzeme bakımından ortak özellikler göstermekte olup ancak renkler ve süslemelerde farklılıklar göstermektedir.
- Ghadames takıları altın, gümüş, değerli taşlar ve büyük oranda tılsımlardan oluşmaktadır. Ghadames takılarında geometrik ve el süslemeleri bulunmaktadır.
- Ghadames ayakkabıları inek derisinden yapıp el ile imal edilmekte olup imalında renkli ipek iplikleri kullanılmaktadır.

5.2. Öneriler

Konu olarak seçilen geleneksel kadın giyim kuşam ve aksesuar örneklerinin, kültürel değerlerini anlama, koruma ve yaşatmanın gerekliliğini yeni nesillere aktarmak hedeflenmektedir.

- Mirasımızın ve kültürümüzün korunma zorunluluğu ve sanatsal alanlarda da kullanılması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.
- Kültürel mirası yok olmaktan korumak için kültürel mirasın, zanaatkârların ve meslek sahiplerinin korunmasının teşvik edilmesi, onlara gerekli desteğin ve modern iş alanlarının sağlanması önerilmektedir.
- Kültürel mirası toplamak için uzmanlaşmış ana komisyon ve merkezlerin kurulması, bunların korunması ve eğitici, kültürel merkezler olarak kullanılması için müzelerde sergilenmesi önerilmektedir.

- İnternet ağında Libya kültürel miras sitesinin kurulması önerilmektedir.
- Ghadames şehrinde geleneksel kadın modası çalışması önerilmektedir.
- Geleneksel yaratıcılığın özelliklerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bilimsel araştırmaların desteklenmesi, toplum gelişiminde istifade edilmesi ve kültürel miras örneklerinin bir araya getirilmesi ve sergilenip araştırılması önerilmektedir.
- Kültürel miras dersinin giyim tasarımı öğrenim dönemleri içerisine konulması, bu derslerin çeşitliği ve sunulma yöntemlerine dikkat edilmesi önerilmektedir.
- Eski ve modern arasında iletişimi sağlamada modern yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.
- Araştırmacıların Libya'nın diğer şehirlerindeki geleneksel giyimleri onarıp restore etmek ve geri kazanımları önerilmektedir.
- Libya geleneksel giyim kültürünün dünyaya tanıtılması açısından yurt dışında sergiler düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Al Dirudi, A. (1974). *Gelenek ve Göreneklerimiz*. (Birinci Baskı). Libya. Trablus: Yayınevi.
- Albuhari, A. (2010). *Ghadames Eşsiz Bir Cevherdir*. (Birinci Baskı). Libya. Trablus: Yayınevi.
- Almsrati, A. (1968). *Libya ve Türkiye Arasındaki Sosyal ve Tarihi İlişkiler* (Üçüncü Baskı). Libya. Trablus: Yayınevi.
- Artun, E. (2008). *Adana ve Osmaniye Halk Kültüründe Giyim-Kuşam Geleneği*. Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslar Arası Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi. Eskişehir.
- Bayram, S. (2013). *Küreselleşmenin Giyim Modası Üzerine Etkileri İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bruonuosa, S. (2006). *Libya'nın Tarihi Dokusu*. (İkinci Baskı). Libya. Trablus: Yayınevi.
- Çelik, A. (1999). *Trabzon – Şalpazarı Çepni Kültürü*. Trabzon: Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınevi.
- Demir, E. (2015). *Osmanlı Dönemi Kadın Giyim Kuşamında Avrupa Etkileri İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, F. (2012). *Kayseri İli Geleneksel Giyim Kuşam Kültürü İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dereboy, E. (2004). *Kostüm Moda Tarihi*. (Birinci Baskı). İstanbul: Özel Güzel Sanatlar Stilizlik Yayını.
- El Ajjeji, T. (2005). *Güney Bölgelerinde Geleneksel Kadın Giyim Kültürü İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Riyad Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Riyad.
- El Magrabi, E. (2001). *El İşleri ve Nakış Çizimleri Üzerine İnceleme*. Trablus. Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trablus.

- El Magrabi, E. (2006). *Kuveyt Folklorik Kadın Giysi ve Aksesuarları İncelemesi*. Kuveyt Araştırma ve Çalışmaları Merkezi, Kuveyt.
- Emiroğlu, K ve Aydın, S. (2003). *Antropoloji Sözlüğü Neandertal İnsanı Maddesi*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Ergin, M. (1989). *Dede Korkut Kitabı*. (Birinci Baskı). Ankara: TDK.
- Günay, U. (1986). *Türk Kadın Kıyafetleri*. (Birinci Baskı). İstanbul: Bağcılar Yayınları.
- Gürsoy, A. Tahir. (2015). *Giyim Kültürü ve Moda*. 3. Cilt / Erkek Modası. (Birinci Baskı). İstanbul: Bağcılar Yayınları.
- Jöschke, G. (1972). *Yeni Türkiye'de İslamlık*. (Birinci Baskı). Ankara: Bilgi Yayınları.
- Karataş, H. (2010). *Trabzon İli Geleneksel Giyim Kuşam Kültürü Üzerine İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kardeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Kasım, B. (2001). *Ghadames'in Özellikleri ve Fotoğrafları*. (Birinci Baskı). Misrata: Alhadra Yayınevi.
- Komşuoğlu, Şükran, Mengi, Arsal, Seçkinöz, Mine, Aker, Sabiha, Köse, Serap (1986). *Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi*. (Birinci Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kutlu, M. Muhtar ve Özmen. A. (2008). *Kimlikler Sembolü Olarak Giyim Kuşam ve Süslenme*. Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslar Arası Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eskişehir.
- Molla, A. (2007). *Giysi Tasarım Aşamalarının İncelenmesi ve Hazır Giyim İşletmelerindeki Tasarımcı Performansının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Nasır, S. (2010). *Milletlerin Giyim Tarihi*. (Birinci Baskı). Libya. Trablus: Yayınları.
- Ömer, N. (2016). *Libya Geleneksel Kadın Giyim Kültürünün İncelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Ökse, A. Tuba. (2008). *Eskiçağ Anadolu'sunun Günümüze Ulaşan Giysi Tipleri*, Halk Kültüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslar Arası Sempozyumu Bildirileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eskişehir.

- Paça, R. (2015). *Kahramanmaraş ve Civarında Giyilen Geleneksel Kadın Tören Giysilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pamuk, B. (2002). *Uygulama Teknikleri Temel Kalıp ve Dikim Uygulama Teknikleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Pamuk, B.(2009). *Giysi Moda Eğilimlerini Etkileyen Faktörler ve Bir Model Önerisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Salman, F. (2013). *Türklerde Kıyafet Biçimleri*. (Birinci Baskı). Erzurum: Zafer Ofset Matbaacılık Yayınları.
- Sever, S. Altunyuva. (1988). *Kadın Giyimi ve Temel Dikiş*. (Birinci Baskı). Ankara: Timaş Yayınları.
- Sevin, N. (1973). *On Üç Asırlık Türk Kıyafet Tarihine Bir Bakış*. (Birinci Baskı). İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları.
- Şallebi, S. (1997). *Trablus'ta Kullanılan Halk Giyimleri*. (Birinci Baskı). Trablus: Trablus Yayınevi.
- Tan, A. (1992). *Folklorik Halk Kıyafetleri*. Ankara: Güzel Sanatlar Müdürlüğü Yayınları.
- Tezcan, M. (1981). *Kuşaklar Çatışması Üzerine İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Enstitüsü, Ankara.
- Tezcan, M. (1983). *Giyim Olgusuna Sosyo-Kültürel Bakış ve Türklerde Giyim*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkoğlu, S. (2002). *Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim-Kuşam*. İstanbul: Kendi Yayını.
- Vural, E. (2000). *Konya İli Doğan Hisar İlçesi Karaağa Kasabası Geleneksel Kadın Giysileri ve Özgün Tasarımlar Üzerine İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vural, T. ve Ağaç S. (1994). XIX Yüzyıldan Günümüze Giyim Modası. *Tekstil & Teknik Dergisi*. 100-109.
- Zavy, A. (2011). *Şimdi ve Eski Arasında Ghadames*. (İkinci Baskı). Trablus: Alhadra Yayınevi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı :Abtisam ELFACİ

Uyruğu :Libya

Doğum Tarihi ve Yeri :12.11.1977 Sirt

Medenihali :Bekâr

Telefon :0543 899 83 63

Faks :

E-mail :abtisamalfasy@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yükseklisans	Gazi Üniversitesi	2017
Lisans	Alşomuk	1998
Lise	Tagreft	1995

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2002	Trablus	Öğretmen

Yabancı Dil Arapça

Yayınlar

Hobiler El işleri

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

